

UNA GUIA PER REDACTAR TEXTOS
DE *LECTURA FÀCIL*
(PROPOSTA A PARTIR DE L'ADAPTACIÓ DE *LA FLETXA NEGRA*)

JAUME SERRA MILÀ

Aquesta guia forma part de la recerca "La *Lectura Fàcil*: una necessitat per a la inclusió de l'alumnat nouvingut d'ESO", realitzada gràcies a una Llicència d'estudis concedida pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya durant el curs 2007-08 (<http://phobos.xtec.cat/sgfprp/resum.php?codi=1740>)

ÍNDIX

Introducció	2
Tipografia i presentació formal.....	3
El lèxic	15
La construcció de les oracions.....	20
Organització del text. Principis i tècniques.....	39
Acompanyament en la lectura.....	50
Bibliografia.....	54

INTRODUCCIÓ

Els textos de *lectura fàcil* s'adrecen a persones que tenen disminuïdes les seves capacitats per a la comprensió lectora. Per tal que aquestes persones puguin accedir als continguts dels textos escrits, els textos de *lectura fàcil* adapten tant l'estructura i el lèxic del discurs escrit com la seva presentació formal. D'aquesta manera, intenten adequar el text a la seva competència comprensiva oral, per tal que puguin accedir millor a la decodificació i a la recerca dels significats que ofereix.

Aquesta guia per redactar textos de *lectura fàcil* és un compendi de les conclusions obtingudes a partir de l'experimentació de l'adaptació de la novel·la *La Fletxa Negra*. El text adaptat considera el usos comunicatius orals dels seus destinataris: adolescents nouvinguts de llengua pròpia àrab i xinesa, que han estat dos o tres anys en contacte oral amb la llengua catalana, i disposen d'una competència comprensiva oral aproximada del nivell d'usuari bàsic A2. Té en compte l'aprenentatge lingüístic que han pogut adquirir durant aquest període, i també presuposa en el lector una competència suficient en la decodificació de l'alfabet llatí. Per facilitar la comprensió, l'adaptació utilitza el lèxic i les construccions lingüístiques més bàsiques, pròximes als usos habituals en llengua oral. La competència comprensiva oral de què ja disposen la major part dels destinataris els permet la comprensió d'aquest text escrit, que s'adequa a les seves capacitats. Així, el text adaptat a *lectura fàcil* utilitza, en el discurs narratiu, recursos estilístics i formals que poden ajudar al lector a descobrir els significats presents al text, alhora que intenten mantenir el seu interès per seguir llegint.

La guia explica les característiques formals i de contingut d'aquesta adaptació experimentada de *La Fletxa Negra*. La presento com una proposta per redactar i adaptar textos a *lectura fàcil*, considerant les necessitats específiques d'aquests destinataris. Per fer-ho, utilitzo alguns aspectes de la classificació temàtica que proposa el *Manual d'estil* (Mestres, 2007) i alguns suggeriments de Cassany (2007) en la seva recent *Guia de redacció per a professionals*. Pel que fa a la terminologia gramatical, em baso en la *Gramàtica del Català Contemporani* de Solà [i altres] (2002). Primer relaciono els elements aparents i vi-

suals del text adaptat: la tipografia del text i els trets corresponents a la seva presentació formal. Després faig un inventari del lèxic utilitzat, exemplificant el seu ús dins de contextos concrets de l'adaptació. En tercer lloc, exposo el tipus de construccions oracionals que conté, de les simples a les complexes. A continuació explico com està organitzada la narració dins l'adaptació, les decisions preses sobre el seu contingut, consignant alguns principis, recursos i tècniques que hi he utilitzat. Finalment, suggereixo algunes fórmules per a l'acompanyament dels destinataris en la lectura del text.

TIPOGRAFIA I PRESENTACIÓ FORMAL

L'adaptació de *La Fletxa Negra*, com tots els textos de *lectura fàcil*, tracta amb molta cura la presentació formal del text al lector. Considera que la lletra clara, la distribució ordenada i poc densa de l'espai, el ritme regular, els signes de puntuació i entonació o l'alternança entre narració i diàleg són elements que ajuden a obtenir una actitud positiva en el lector. Convé no oblidar que aquest lector inexpert ha de centrar el seu esforç en la decodificació i, sobretot, en la construcció de significats a partir del text. Les setanta-vuit pàgines de l'adaptació segueixen una disposició regular en la tipografia, i també en l'organització de les pàgines, de les línies, dels paràgrafs i dels diàlegs.

Característiques formals

Seguint les directrius generals proposades per a la redacció de textos de *lectura fàcil* (Tronbacke, 1999), aquesta adaptació de *La Fletxa Negra* ofereix el text nítid, ordenat i organitzat visualment, per tal que el lector es trobi més còmode al seu davant, i n'obtingui la informació amb el màxim de claredat. Les opcions que es concreten tot seguit pretenen assolir aquest objectiu.

El text utilitza de manera general, en la veu del narrador i en la veu dels personatges, **el tipus de lletra Tahoma 14**, amb un interlineat senzill, en pàgines de format *DIN-A-4*.

Les pàgines són numerades correlativament, a l'angle superior esquerra, amb lletra del tipus *Arial 20*. Tota la seva superfície conté línies amb text, tret de les

línies en blanc que separen els paràgrafs. Cada pàgina és tractada com un episodi diferenciat de la següent. Així, cadascuna conté una situació o conjunt d'accions, amb sentit intern, i acaba preferiblement amb un fet que n'espera un altre, sense que es produeixi cap trencament sintàctic. El lector troba en cada pàgina un conjunt de fets, amb significat propi, que li permeten imaginar-se una situació, la qual alhora en desencadena una de nova, que podrà conèixer quan llegeixi la pàgina següent.

Les línies que expressen la veu del narrador es justifiquen a l'esquerra, i no exhaureixen mai l'espai a la dreta, que queda en blanc. Manifesten generalment una o dues idees, a través de també una o dues oracions. Presentades d'aquesta manera, ajuden facilitar l'obtenció dels significats, i al lector li resulta més clara la recerca de sentit en el text.

Els paràgrafs amb la veu del narrador ocupen fins a cinc línies, en funció del seu contingut. Se separen els uns dels altres amb una línia en blanc. Aquesta separació és un marca visual que delimita idees, alhora que facilita la lectura pausada i ritmada, per tal d'evitar el cansament del lector.

Els diàlegs entre els personatges, així com la **manifestació dels seus pensaments**, es presenten en un format especial, de manera similar a les acotacions teatrals. Es consigna el nom del personatge al marge esquerre de la primera línia en què intervé. Les acotacions dels personatges són en majúscules, i tenen el tipus *Tahoma 7* o *6*, segons la dimensió del nom, el qual cal reduir o simplificar quan ocupa més d'1,5 cm. Les línies següents es justifiquen a 1,5 cm més a la dreta. No hi ha línies en blanc entre les intervencions. Els fragments pròpiament de diàleg o monòleg, en què intervenen els personatges, es presenten compactes, precedits i acabats amb una línia en blanc. No hi ha línies en blanc entre les intervencions consecutives. Cada intervenció pot ocupar més d'una línia, seguint els mateixos criteris utilitzants en l'expressió de la veu del narrador.

Els diàlegs aporten un major dinamisme a l'acció. Per això, el text adaptat utilitza el diàleg com a recurs per a mantenir l'interès del lector. No obstant això, el diàleg, en el format convencional que s'utilitza a les narracions, amb els incisos

medials i finals, presenten la dificultat d'oferir poca transparència sobre qui és el personatge que fa cada intervenció. Aquesta opció és fruit de l'experimentació amb el primer lector: si bé entenia els mots i les frases de la narració, li costava distingir el moment en què el narrador donava pas a la intervenció verbal de cada personatge i, encara més, localitzar el personatge que s'expressava. Vegeu un fragment del text (1) que jo li havia presentat inicialment.

- (1) Veus res? –va dir Bennet a Richard.
– No, no veig res –va respondre Richard.
– Doncs mira bé el bosc,
vigila si veus algú,
mentre jo miro com està el vell –va dir Bennet.

Bennet va tornar davant de la casa,
al costat del vell Appleyard,
i li va dir:
– Em sents? Com estàs? Què vols?
– Em fa molt mal.
Arrenca'm la fletxa, sisplau, Bennet.

El guió inicial és el signe ortogràfic convencional que indica l'inici de la intervenció d'un personatge; i sovint també la tanca. Veient les importants dificultats d'aquest lector per automatitzar aquest codi, la qual cosa li impedia mantenir un ritme regular en la lectura, vaig pensar que el format de text dramàtic podria fer més fàcil la lectura, ja que podia ajudar-lo a facilitar la identificació dels personatges.¹ Vegem-ne un exemple, que correspon al redactat definitiu del primer text (1):

- (2) Bennet va dir a Richard:

BENNET: – Veus alguna persona?
RICHARD: – No, no veig ningú.
BENNET: – Doncs mira bé el bosc,
vigila si veus algú.
Jo miro com està Appleyard.

Bennet va anar davant de la casa,

---

¹ Ve al cas el comentari del Manual d'estil: "Cal remarcar que es constata entre les editorials una gran diversitat en la pràctica de la puntuació dels diàlegs, amb solucions molt diferents. Davant d'aquesta diversitat, és important que la puntuació sigui coherent, que ajudi a la comprensió de la situació i que aporti diferents recursos per donar resposta a les matisacions que necessita el discurs conversacional" (Mestres i altres, 2007:226).

es va posar al costat d'Appleyard,
i li va dir:

BENNET: – Com estàs, Appleyard?
APPLEYARD: – La fletxa em fa molt mal!
Aquesta fletxa m'ha matat!
Treu-me-la, sisplau, Bennet.

El vaig provar i el resultat fou immediat i efectiu: el lector reconeixia de seguida el moment del text en què un personatge s'expressava, i qui era. Això li permetia anar comprenent la narració, sense haver-se de deturar a deduir, amb relectures, qui eren els personatges que intervenien.

Aquest format (2), posa a disposició del lector un suport visual i textual alhora, que l'ajuda a tenir constància del personatge que intervé en cada moment. A diferència del format pròpiament teatral, l'adaptació introdueix els diàlegs seguint el codi propi dels textos narratius, pel que fa al verb que anuncia la intervenció, amb el matís corresponent: “*es va queixar*” (3), “*li va contestar*” (4), “*va fer un crit*” (5) o simplement “*va dir*” (6). D'aquesta manera, el lector més expert també pot evitar de llegir contínuament el nom de cada personatge que intervé, consignat a l'esquerre del guió.

(3) Una dona es va queixar:

una DONA:- – La guerra no ens agrada gens.
Quan hi ha guerra, s'acaba el menjar
i tenim molta gana!

(4) Richard li va contestar:

RICHARD: – Sir Daniel pagarà diners
a tots els homes que vagin a la guerra.

(5) Appleyard va fer un crit molt fort:

APPLEYARD: – Aaaaaiiii!!

(6) Sir Daniel li va dir a l'orella:

SIR DANIEL: – Joanna, escolta'm bé.

Si bé el narrador introdueix habitualment les intervencions dels personatges amb incisos inicials seguits de dos punts, alguns fragments en què el context ja anuncia la intervenció, obvien aquestes introduccions (7), tal com ocorre en les narracions convencional. En qualsevol cas, els incisos medials i finals esdevenen innecessaris i no s'utilitzen mai.

- (7) L'home es va treure la caputxa.
Richard el va conèixer de seguida.
Era sir Daniel.
SIR DANIEL: – Que em vols matar, Richard?

Vaig concloure que aquest mateix format podia ser utilitzat en l'expressió dels pensaments i del llenguatge interior dels personatges (8), ja que així evitava la presència d'oracions subordinades completives en temps passat, que fan necessària la presència d'un verb en temps condicional:

- (8) Richard va pensar:
RICHARD: – Lord Shoreby es casarà amb Joanna?
No pot ser! Jo no ho vull!
Joanna es casarà amb mi!!

La reproducció dels textos escrits que apareixen dins la trama de la novel·la es consigna dins de marcs, amb el mateix tipus de lletra *Tahoma 14*, en majúscules, en línies centrades. Si el text és signat, el nom del signant és a la part inferior, justificada a la dreta. L'interliniat és a discreció, d'acord amb el contingut que es vulgui remarcar. Quan la narració es refereix posteriorment a aquest text, la lletra es redueix a *Tahoma 11*. Amb aquest format, el lector disposa d'un altre suport textual visual, que l'informa amb claredat del tipus de text que llegeix en aquell moment.

(9)

AQUESTA FLETXA NEGRA HA MATAT APPLEYARD. ÉS LA PRIMERA FLETXA NEGRA QUE DISPARO... ... I NO SERÀ L'ÚLTIMA !
--

Els **noms propis**, tant dels personatges com dels llocs, tenen un tractament particular. Estan subratllats les primeres quinze o vint vegades que apareixen des de l'inici del text. És un codi implícit, que el lector aviat descobreix, i que li evita buscar significats específics en aquest tipus de noms, sovint nous per a ell. El context narratiu en què es troba el mot li permet deduir si es tracta d'un nom de persona o geogràfic. El nombre de vegades en què apareix subratllat el nom propi és el que he considerat suficient perquè el lector arribi a familiaritzar-se amb el referent, i l'arribi a considerar com a significat dins el context de la novel·la.

Els signes de puntuació i altres signes ortogràfics

Els signes de puntuació són signes ortogràfics convencionals que marquen les pautes i l'entonació de la llengua oral. Convenientment utilitzats, aquests signes són una bona eina per ajudar a la comprensió dels textos. Quan el lector s'hi ha familiaritzat, l'ajuden a ordenar, jerarquitzar o remarcar les idees expressades al text. Amb els signes de puntuació, el lector pot fragmentar adequadament el text, saber on comença i on acaba una expressió amb sentit propi. Per tant, aquests signes esdevenen pistes per descobrir significats. Encara que alguns lectors en tinguin poc coneixement, o potser desconeixin el seu significat, aviat interioritzen intuïtivament el seu ús. El lector poc expert es familiaritza amb els signes de puntuació, i de seguida s'adona que marquen la separació d'idees, com també ho fan els espais en blanc que deixen els finals de línea, i els interlineats entre paràgrafs. En la seva recerca de significats mentre va llegint, la coma, el punt i els dos punts són un ajut visual i textual perquè li sigui més fàcil determinar on acaba una idea i en comença una altra..

L'adaptació a *lectura fàcil* de la novel·la *La Fletxa Negra* també ha considerat la importància d'aquests signes com a suport a la comprensió, i n'ha regulat el seu ús. Alguns signes hi tenen un ús molt restrictiu, i d'altres, al contrari, apareixen constantment i, fins i tot, d'una manera que pot semblar excessiva o exagerada. El fet d'usar de manera predominant oracions simples i sovint breus té com a conseqüència l'ús freqüent i habitual d'aquests signes.

LA COMA, EL PUNT, ELS DOS PUNTS, ELS PUNTS SUSPENSIVS...

La coma s'utilitza per aquestes funcions: a) marcar incisos relacionats amb el context i lligats a la sintaxi del fragment; b) unir elements dins d'una oració; i c) unir oracions.

a) Marca incisos d'oracions relatives.

- (10) Richard, que estava al costat de Joanna [...].
- (11) Va agafar el seu punyal, que portava al cinturó [...].
- (12) Hi havia guàrdies de sir Daniel, que vigilaven.

També marca incisos de vocatiu.

- (13) I tu, John, la coneixes?
- (14) Jo també volia veure't, Joanna.
- (15) Escolta, Bennet, alguns pagesos volen matar-nos a tu i a mi.

I també separa circumstancials o adverbials:

- (16) Primer corrent, després caminant
- (17) Sense fer soroll, va sortir al carrer
- (18) De cop i volta, va veure un home
- (19) Aleshores, van sentir un altre cavall.
- (20) I ara, on anem, Richard?

b) Uneix elements d'una oració, en les enumeracions:

- (21) Ells volen matar Bennet, sir Oliver i sir Daniel.
- (22) Era alt, gros i fort.
- (23) Avis i àvies, nens i nenes, homes i dones [...]
- (24) Ni televisió, ni ràdio, ni telèfon, ni mp3...

c) Uneix oracions copulatives, consecutives, adversatives, causals i condicionals:

- (25) Tu seràs la seva dona, i ell serà el teu marit.
- (26) No sé disparar, i no tinc força.
- (27) Però només va caminar deu passos, i va parar-se.
- (28) El duc va agafar la trompeta, i la va tocar.
- (29) Doncs, ella es diu Joanna.
- (30) Però, quan estaven al mig del riu [...].
- (31) Me'n vaig, però abans de marxar, vull donar-te la mà.
- (32) Vine, que et faig un petó.
- (33) L'he matat, perquè ell em volia matar a mi.
- (34) I van baixar, i baixar, i baixar.
- (35) Si no em portes les 400 lliures la setmana que ve, ja saps que et passarà.

El punt s'utilitza per aquestes funcions: a) dins d'un mateix paràgraf: per separar oracions autònomes, és a dir, que expressen dos conceptes diferents sobre una mateixa qüestió, però que són independents entre ells.

- (36) Molt bé. Ara la llegeixo.

(37) Estava cansat, Li feia molt mal la cama.

b) I també com a recurs estilístic per donar un èmfasi especial a cada oració.

(38) Sir Daniel no farà res a la Joanna, Segur.

(39) Feia sol, Sentia el ocells que cantaven.

(40) No matis sir Oliver, Perdona'l.

El punt és el signe més habitual en acabar les línies, ja que es correspon amb el final de l'expressió d'una idea. Tot i això, també s'han inclòs punts enmig d'una línia, quan les idees que el punt separa són molt contingents, en el temps (41) o en el sentit (42). De vegades, el punt podria ser substituït per una coma (43) i (44), però opto pel punt, quan vull marcar més força i intensitat a cadascuna de les idees enllaçades. Amb el punt, l'expressió esdevé més ferma i categòrica, sobretot en la veu dels personatges:

(41) Richard va quedar molt sorprès. Va dir: [...]

(42) L. FOXHAM: – Sí que la conec. La conec molt!

(43) RICHARD: – Marxem d'aquí. Que ens mataran a tots!

(44) RICHARD: – No. És clar que no!

El punt final de línia actua com un punt i seguit. L'adaptació a *lectura fàcil* l'utilitza només per qüestions de presentació visual.

El punt i a part s'utilitza per separar paràgrafs. Els dos períodes separats pel punt expressen també conceptes diferents sobre una mateixa qüestió, però des d'una altra perspectiva. Cal no confondre'l amb el "punt final de línia".

Els dos punts tenen aquestes quatre funcions: a) Anunciar l'expressió o el pensament del personatge indicat a cada etiqueta d'acotació (45); b) Introduir la veu de cada personatge, en estil directe (46); c) Introduir la reproducció d'un text (47); i d) unir dues frases que formen una construcció catafòrica: anunciant o anticipant un element del discurs que lògicament hauria de venir després (48 i 49):

(45) RICHARD: – Marxem!

(46) Quan ja havien baixat, Joanna va dir: [...]
JOANNA: – I ara, on anem, Richard?

(47) Richard va llegir en veu alta:

AQUESTA FLETXA NEGRA
HA MATAT APPLEYARD ...

- (48) Doncs escolta; penso que sembles més una noia que un noi.
(49) Tu no pots casar-te amb Joanna; sir Daniel no ho vol.

L'adaptació també utilitza aquest signe perquè el narrador i els personatges puguin, després d'expressar una idea, desenvolupar-la o completar-la (50 i 51), concretar-la millor (52) o oferint alguna característica que ajudi a millor la comprensió del significat (53).

- (50) RICHARD: – Doncs escolta:
penso que sembles més una noia que un noi.
(51) RICHARD: – Mira: tiro la corda a fora!
(52) SIR DANIEL: – Ara em donaràs el doble: 400 lliures.
(53) Les portes i les finestres estaven cremades: eren negres.

Els punts suspensius, al final d'una enumeració, indiquen que aquesta no queda tancada (54 i 55). També poden expressar pensaments inacabats (56), o separar dos fragments del discurs, per una suspensió momentània (57). Poden reproduir un fragment anterior, recordant-lo (58), expressar una successió inacabada (59 i 60). Finalment, també poden interrompre momentàniament la narració per donar-hi un cert suspens (61, 62 i 63).

- (54) Ni televisió, ni ràdio, ni telèfon, ni mp3...
(55) Amb fletxes clavades a l'esquena, al pit, a la panxa...
(56) Busco una noia que estimo molt...
(57) És la primera fletxa que disparo...
... i no serà l'última.
(58) Ara fa més de 500 anys...
(59) Nang! Nang! Nang! Nang! ...
(60) Van baixar, i baixar, i baixar...
(61) Però... No era un noi.
(62) Ara vé cap aquí...
(63) Sí... Molt!

ELS SIGNES D'INTERROGACIÓ I D'ADMIRACIÓ

Els signe d'interrogació s'utilitza en les oracions interrogatives directes.

(64) Tens alguna cosa per menjar?

Poden estar seguits, per tal d'afavorir el dinamisme del diàleg.

(65) I jo? Què faig? On vaig?

(66) Què vol? Ara ve cap a qui... Què vol fer?

(67) Què dius, ara? La Joanna és la teva neboda?

Els signes d'admiració o exclamació són molt abundants a l'adaptació, com a conseqüència de la mateixa abundància de diàlegs. Marquen clàusules que expressen admiració (68), queixa (69), sorpresa (70) o advertiment (71). També poden expressar una ordre (72). Apareixen, de vegades, seguits, dins una mateixa línia (73).

(68) Tens una mà molt petita, John!

(69) Però, m'has tirat a terra, i m'has fet mal!

(70) N'hi ha més de trenta!

(71) Ens amagarem al bosc!

(72) No el mateu!

(73) Oh! Richard! Corre! Marxa d'aquí!

De vegades se'n col·loquen dos o tres junts, per indicar èmfasi o intensitat en l'expressió.

(74) Ara està molt a prop!!

(75) Quiet!! No et moguis!!

(76) Està amb sir Daniel!!

(77) Tu ets la Joanna!!!

(78) Hi ha una tempesta!!!

(79) La Joanna es casarà amb mi!!!

(80) Jo no he fet res!!!

ALTRES SIGNES

El guió indica l'inici del diàleg o del pensament del personatge. Com ja he dit, no es posa mai enmig ni al final, perquè el narrador no fa incisos medials ni finals.

El guionet només s'utilitza en els casos establerts per la normativa (pronoms febles després del verb, numerals –només *dos-cents* i mots compostos que ho requereixin). No en la partició de mots al final de línia.

Les cometes tenen un ús molt restrictiu a l'adaptació. S'utilitzen en tres úniques situacions: a) reproduir el títol de la mateixa novel·la que s'està llegint (81), b) reproduir, citant-lo, un fragment de text aparegut anteriorment (82) i c) referir-se el narrador a una salutació no pronunciada per un personatge (83).

(81) Ara tu comences a llegir una novel·la,
que es diu "La Fletxa Negra".

(82) Aquí diu: "SIR OLIVER VA MATAR EL PARE DE RICHARD"

(83) Sir Daniel no li va dir "bona nit".

L'apòstrof s'utilitza en els casos establerts per la normativa (els articles, la preposició *de*, i els pronoms febles). **Els subratllats** només s'utilitzen en els noms propis dels personatges i dels llocs, tal com s'ha indicat més amunt. L'adaptació no utilitza el punt i coma, els parèntesis ni els claudàtors. Les **majúscules** també segueixen els usos habituals de la llengua escrita. S'escriuen en minúscula les inicials dels títols nobiliaris que apareixen a la novel·la, acompanyant alguns noms de personatges (*sir Daniel, sir Oliver, lord Foxham*). L'etiqueta de l'acotació de cada personatge, a causa de la seva mida, té totes les lletres majúscules.

LES LÍNIES EN BLANC I L'EXTENSIÓ DE LES LÍNIES

A més dels signes convencionals, l'adaptació incorpora dues marques textuais, amb absència de signe, que ja he esmentat en parlar de les característiques formals: les línies en blanc i l'extensió discrecional de les línies.

Les línies en blanc posteriors als paràgrafs posen èmfasi en la separació de les idees i dels significats, i ajuden a llegir pausadament i distingint un paràgraf del següent.

(84) Ara Richard ja tenia divuit anys.
No era un nen.

(85) Richard volia saber com va morir el seu pare.
Ara Richard volia preguntar a sir Daniel

com havia mort el seu pare.

L'extensió discrecional de les línies és un recurs utilitzat sovint per l'adaptació, amb l'objectiu de posar èmfasi a idees i significats. La brevetat d'algunes línies, en la veu dels personatges o del narrador, comuniquen matisos expressius, anàlegs a les pauses llargues o als silencis de la llengua oral.

(86) JOANNA: –Jo no em vull casar amb Richard.
No sé qui és!
Jo em casaré amb l'home que jo vulgui,
em casaré amb l'home que jo estimi.
Jo no conec Richard,
i no em casaré amb ell!
Mai!

(87) Els nois es van amagar darrere unes plantes.
No feien soroll.
No sentien res.

ELS NUMERALS CARDINALS

Quant a l'**escriptura dels nombres**, de manera general, l'adaptació prefereix l'escriptura literal. Els destinataris coneixen bé el nom dels nombres, i la lectura en format literal els permet exercitar-s'hi, però en les quantitats superiors a dos-cents, he preferit consignar el format numèric (400, 500 i 700). L'any 1460 té òbviament aquest format, així com l'expressió monetària *200 lliures*.

EL LÈXIC

La finalitat de l'adaptació a *lectura fàcil* és que el text pugui ser comprès pel lector amb el màxim d'autonomia. Per això, convé efectuar una adequada selecció dels mots que han d'aparèixer, vetllant perquè el lector hagi de recórrer el mínim possible a ajuts externs. Quan vaig emprendre la tasca d'adaptar la novel·la *La Fletxa Negra a lectura fàcil*, vaig intentar en tot moment incloure en el redactat només aquells mots que considerava coneguts pels destinataris. Ja disposen d'un bagatge de dos o tres anys en contacte amb la llengua catalana, gràcies als processos d'acollida i aprenentatge escolar. La consideració sobre la coneixença d'aquests mots, abans d'aplicar l'experimentació de la lectura, es basava en tres fonts. Primerament, la meua experiència docent amb aquest alumnat nouvingut magribí i xinès, durant tres cursos escolars, com a tutor d'aula d'acollida en un institut d'ensenyament secundari; en segon lloc, les propostes de Rancé (2005); i finalment, les dades obtingudes de la meua recerca sobre el coneixement del significat de 173 verbs en contextos lectors que, tal com he indicat abans, havia aplicat a set nois i noies nouvinguts.

És obvi, però, que el text i el contingut d'una novel·la determinen els mots que s'utilitzen en l'adaptació. Alguns d'aquests mots esdevenen del tot necessaris per transmetre al lector la línia argumental i el episodis més rellevants de la història que s'hi explica. No tot es pot explicar fent ús exclusivament d'un lèxic bàsic. Les accions que ocorren a la novel·la, els objectes que hi apareixen, els fets, els llocs, les situacions, les característiques dels personatges i dels ambients poden requerir necessàriament l'ús de mots que són probablement desconeguts pel lector. La trama fa inevitable que siguin incloses paraules alienes als usos comunicatius habituals en llengua catalana, i al lèxic adquirit per aquests alumnes dins el marc del currículum escolar.

D'altra banda, l'adaptació, a més d'oferir un text de comprensió accessible als destinataris, és també un instrument que col·labora a incrementar el coneixement del català, mitjançant la pràctica lectora. Per això, junt amb els mots nous imprescindibles, el text adaptat n'inclou d'altres, probablement desconeguts pel lector, dins de contextos que afavoreixen la seva comprensió. D'aquesta mane-

ra, el text s'enriqueix i dóna l'oportunitat al lector d'entrar-hi en contacte, i anar-los incorporant a l'inventari de coneguts. Em refereixo concretament a aquests mots, que podrien ser substituïts fàcilment a l'adaptació per sinònims, sintagmes o perífrasis:

<i>Mots presents al text</i>	<i>Possibles sinònims o perífrasis</i>
<i>campament</i>	<i>lloc on dorm</i>
<i>morts de cansament</i>	<i>molt cansats</i>
<i>batalla</i>	<i>guerra</i>
<i>punyal</i>	<i>ganivet</i>
<i>aquesta novel·la</i>	<i>aquest llibre</i>
<i>les aventures</i>	<i>les coses que passen</i>
<i>acostar-se</i>	<i>anar a prop</i>
<i>arrossegar-se per terra</i>	<i>anar per terra</i>
<i>atrapar</i>	<i>agafar</i>
<i>vigilar</i>	<i>mirar molt bé</i>

L'adaptació pretén que el lector no hagi de deturar-se constantment davant de tots els mots que desconeix. Tractant-se d'una narració extensa, que contínuament ofereix significats enllaçats, els contextos van ajudant a construir la trama, i també ofereixen pistes freqüents per reconstruir-la, en cas que el lector hagi comès errors de comprensió. L'acompanyament en la lectura, per part d'un professor, d'un altre adult o d'un company, és del tot necessària en aquells lectors menys experts. Abans de proposar una lectura autònoma del llibre a un lector, és recomanable observar com aquest comprèn les primeres pàgines. En tot cas, és convenient assegurar-se que va situant-se en el temps, l'espai i els personatges de la novel·la.

El text definitiu d'aquesta adaptació de *La Fletxa Negra* conté al voltant de 14.000 mots. En realitat, però, el nombre de mots diferenciats no supera els cinc-cents. La conjunció "i", la preposició "a" i els articles apareixen amb una freqüència superior a les quatre-centes vegades. Pròpiament, el lèxic que maneja el text està al voltant dels 600 mots, incloent els pronoms febles i els nombres en format literal. Alguns mots apareixen en només una ocasió, i d'altres es repeteixen molt sovint. D'aquests 600 mots, hi ha 213 noms, 149 verbs i 64 adjectius; és a dir, les tres quartes parts. La resta correspon a les altres categories gramaticals. Tot seguit mostro l'inventari dels mots que hi apareixen, classificats per categories gramaticals.

Els noms

L'adaptació conté 213 noms comuns. D'aquests, 185 són probablement coneguts pels destinataris, sense necessitar el context.

EL CONEIXEMENT DEL MÓN (52):

Broma, casament, castell, cervesa, dona, electricitat, escrit, església, ferro, festa, final, força, fum, fusta, gent, guàrdia, guerra, home, idea, lladres, mal, mentida, mp3, nen, noi, nom, pagès, paraules, passos, persona, plaça, platja, poble, pont, port, pregunta, pressa, problemes, pujada, punt, quilos, senyor, silenci, soroll, sorpresa, terra, teulada, vegada, veritat, viatge, vida i volta.

LA VIDA QUOTIDIANA ESCOLAR O DOMÈSTICA (34)

Aigua, armari, banc, bossa, cadira, carrer, carta, casa, clau, color, cop, corda, cosa, diners, escala, favor, finestra, foc, habitació, llit, llum, menjador, paper, paret, passadís, pati, pis, porta, ràdio, sala, taula, telèfon, televisió i vidres.

EL COS O L'ÉSSER HUMÀ (27):

Bigoti, boca, braç, cabells, cama, cap, cara, cor, cos, espatlla, esquena, front, mà, orella, panxa, pell, peu, pit, sang, ull, crit, gana, petó, por, ràbia, set i veu.

LA NATURA (25):

Arbre, bosc, branca, calor, camí, camp, cavall, cel, font, fred, hort, llamps, lluna, mar, muntanya, neu, ocell, pedra, plantes, rates, riu, roca, sorra, trons i vent.

EL TEMPS I EL CURS DE L'ANY (20):

Any, dia, endemà, estiu, estona, gener, hivern, hora, matí, matinada, mes, migdia, minut, moment, nit, primavera, setmana, tarda, tardor i vespre.

LA FAMÍLIA (8):

Avi, casament, família, filla, marit, neboda, oncle, pare,

ELS VESTITS (7):

Abric, butxaca, caputxa, cinturó, manta, roba i vestit.

ELS ALIMENTS (6):

Cols, enciams, formatge, pa, pastanagues i sopar.

ELS VEHICLES (5):

Barca, bicicleta, cotxe, moto i vaixell.

Els 28 noms restants són probablement desconeguts pels destinataris.

AMBIENT (18):

Aventures, bastó, batalla, cadena, campament, campana, cansament, duc, espelma, ferida, lepra, llenya, monjo, novel·la, onades, tempesta, trapa i trompeta.

ARMES (10):

Alabardes, arc, arma, ballesta, cota de malla, elm, espasa, fletxa, llances i puñyal.

La quasi totalitat d'aquests noms poden ser entesos amb l'ajut d'algun tipus de suport visual extern que aportí informació sobre el seu significat. El context pot

ajudar a entendre mots com *aventures, novel·la, ferida, lepra, trapa, duc, cansament, arma* i *campament*, els quals manifesten dificultats per ser representats amb imatges. Les imatges són el recurs més transparent, però tenen l'inconvenient que el lector pot associar una imatge concreta amb el significat del nom, i adquirir-ne un concepte erroni. Per això, proposo oferir al lector un grup de d'imatges que donin una informació general del concepte. Les imatges poden obtenir-se fàcilment a través de l'aplicació informàtica *Google Imatges* (vegeu l'annex 2).

Tot i poder disposar en la majoria de noms de suport icònic, el text té la voluntat d'oferir per ell mateix recursos propis que ajudin a la comprensió. Ho podem veure, per exemple, quan apareixen els noms *lepra* (88) i *trapa* (89). En el primer, el text recorre al diàleg com a mètode explicatiu. En l'altre nom, l'entorn i la manera com succeeixen els fets ajuden a descobrir el seu significat.

- (88) JOANNA: – Sí. És cec i té molt mal a la pell.
Té la lepra.
Toca la campana perquè té la lepra.
RICHARD: – Sí. Està molt malalt. Pobre home! Té la lepra.
JOANNA: – I les persones que tenen la lepra es moren.
RICHARD: – I la lepra passa d'una persona a una altra.
JOANNA: – Tots els que tenen la lepra,
porten una campana.
Així, les persones no es posen a prop.

- (89) Joanna i Richard van mirar per les parets,
i no veien cap altra porta.
Llavors van sentir soroll a terra. Eren passos.
Eren persones que caminaven.

RICHARD: – Apaguem les espelmes! I callem!

Els nois van apagar els llums,
i es van quedar quiets i sense fer soroll,
al costat de la finestra.
No veien res. Tot era fosc i negre.

-----**pàgina 40**-----

Llavors, Joanna i Richard van veure una llum a sota el llit.
Hi havia una trapa, a terra.

La trapa va aixecar-se,
i els dos nois van veure una mà.
Richard va preparar el punyal.

Però, en aquell moment,

van sentir molta gent al pati del castell.
Sir Daniel va cridar, molt enfadat:

SIR DANIEL: – Joanna! On ets Joanna?
Heu vist la Joanna, on és?

La trapa es va tancar de cop.

Si el lector ha estat atent, deduirà els dos significats. A través del diàleg (88), Richard i Joanna s'expliquen mútuament els símptomes i les conseqüències de la terrible malaltia. En l'altre fragment (89), la tensió sostinguda de l'acció, amb el convenciment dels protagonistes que existeix una porta en aquella habitació, que poc després s'obre i es tanca a terra, condueixen el lector a construir el significat aproximat o complet de la paraula *trapa*.

En el text apareixen els quinze noms propis imprescindibles, referits als personatges i als llocs. Ja he indicat, en l'apartat anterior que tracta els aspectes formals, la marca textual del subratllat per facilitar al lector la seva identificació i s'hi pugui anar familiaritzant. A diferència del text original de Stevenson, l'adaptació utilitza un únic nom per identificar cada personatge. D'altra banda, mantinc el títols que precedeixen els noms nobiliaris:

PERSONATGES (11):

Richard, Joanna (i John), sir Daniel, Bennet, sir Oliver, Alícia, Appleyard, Ellis, lord Foxham, lord Shoreby i el duc de Gloucester.

LLOCS (3):

Anglaterra, Tunstall i Shoreby

Els verbs

L'adaptació conté 149 verbs. D'aquests, 116 són probablement coneguts pels destinataris, sense necessitar el context:

abraçar, acabar, acompanyar, adormir (deduïble per la similitud amb dormir), agafar, agradar, aguantar, aixecar, ajudar, ajuntar, amagar, anar, apagar, arrencar, arribar, asseure's (deduïble per la similitud amb seure), baixar, beure, bufar, buscar, callar, caminar, cansar-se, cantar, canviar, casar, caure, començar, conèixer, contestar, continuar, córrer, cremar, cridar, deixar, demanar, despertar-se, dir, donar, dormir, enfadar, enganxar, ensenyar, entendre, entrar, escoltar, escriure, esperar, estar, explicar, fer, guanyar, haver (com a auxiliar), jugar, llegir, marxar, matar, menjar, mirar, molestar, morir, nedar, nevar, obrir, pagar, parar, parlar, passar, passejar, penjar, pensar, perdonar, perdre, pesar, picar, pintar, plorar, ploure, poder, portar, posar, preguntar, preparar, provar, pujar, quedar, recordar, respirar, saber, saltar, seguir, semblar, sentir, ser, ser-

vir, seure, sopar, sortir, tancar, tapar, tenir, tirar, tocar, tornar, treballar, trencar, treure, trobar, trucar, venir, vestir-se, veure, viure, volar, voler i xocar.

Els 33 verbs restants són probablement desconeguts pels destinataris:

acostar-se, apuntar, arrossegar-se, atacar, atrapar, clavar, conduir, creure, curar, desmaiar-se, destruir, disparar, durar, empènyer, encendre, escapar, estimar, estirar, ferir, ficar, fixar-se, importar, lligar, lluitar, moure, navegar, ofegar, ordenar (en el sentit de “donar ordres”), queixar-se, robar, salvar, tremolar i vigilar.

Com vaig dient reiteradament, l'adaptació intenta constantment que el context sigui un suport per a la comprensió de tots els mots. Com pot observar-se, en les següents oracions el context immediat de la mateixa oració ja ajuda a la comprensió del significat del verb. Els verbs que van precedits per l'asterisc * són els que he considerat com a probablement desconeguts:

VERB	Fragment de l'adaptació
*acostar-se	<i>(Richard, tot sol, va acostar-se al foc.)</i>
*apuntar	<i>(Va agafar la ballesta i va apuntar l'home.)</i>
*arrossegar-se	<i>(Els dos nois van arrossegar-se per terra.)</i>
*atrapar	<i>(Richard va atrapar la noia.)</i>
*clavar	<i>(La fletxa es va clavar al mig de la taula.)</i>
*conduir	<i>(Qui sap conduir un vaixell pel mar?)</i>
*creure	<i>(Ah, no tens diners? No m'ho crec.)</i>
*desmaiar-se	<i>(Joanna també estava a terra, desmaiada.)</i>
*destruir	<i>([...], moltes cases estan cremades. El poble està destruït!)</i>
*disparar	<i>(– Disparo contra [...]? – Sí. Dispara! Dispara!)</i>
*durar	<i>(La tempesta va durar una hora.)</i>
*empènyer	<i>(Si empenyem amb força tots dos, potser s'obrirà.)</i>
*escapar	<i>(Vés a buscar sir Daniel. Que no s'escapi!)</i>
*estirar	<i>(Joanna va estirar la cadena, i la porta de ferro es va obrir.)</i>
*ferir	<i>(Estava allà a terra, ferit.)</i>
*ficar	<i>(On s'ha ficat aquesta noia?)</i>
*fixar-se	<i>(Fixa't, Richard! Ara aquell home camina de pressa!)</i>
*lligar	<i>(Va buscar una corda [...], i la va lligar a una finestra.)</i>
*lluitar	<i>([...] van lluitar contra els guàrdies de sir Daniel.)</i>

*mourre	(<i>Si et mous, et dispararé una fletxa.</i>)
*navegar	(<i>Va començar a navegar pel mar.</i>)
*ofegar	(<i>John! Ajuda'm! No sé nedar! M'ofego!</i>)
*ordenar	(<i>És molt dolent, i ha ordenat als guàrdies que et matin!</i>)
*queixar-se	(<i>Una dona es va queixar: – La guerra no ens agrada gens.</i>)
*salvar	(<i>Gràcies, John! M'has salvat la vida!</i>)
*tremolar	(<i>Estava malalt. Tremolava de fred i de por.</i>)
*vigilar	(<i>Ui! Vigileu! Els homes de la Fletxa Negra són per aquí</i>)
acompanyar	(<i>Porto les teves coses, i t'acompanyo.</i>)
aguantar	(<i>Aguanta'm la ballesta.</i>)
ajuntar	(<i>Ajuntem els teus guàrdies i els teus homes.</i>)
amagar	(<i>Van amagar-se darrere de la casa.</i>)
apagar	(<i>Va apagar el foc.</i>)
arribar	(<i>Van arribar a una font.</i>)
treure	(<i>L'home va obrir un armari. I va treure dos vestits.</i>)
xocar	(<i>La barca va xocar amb una pedra molt gran.</i>)

En d'altres casos, el suport procedeix del context més extens del paràgraf o el conjunt de l'acció que va desenvolupant-se amb la narració. Vegem-ho amb els verbs *atacar* (90) i *encendre* (91).

- (90) RICHARD: – Sí. Vinc amb tu!
EL DUC: – Doncs vine amb mi. Ara atacarem el poble.

Richard va caminar al costat del duc.
A les deu del matí,
van arribar a les primeres cases del poble,
i es van quedar quiets allà.

-----**pàgina 64**-----

Uns homes i dones de Shoreby va veure els guàrdies,
i van posar-se a cridar:

- LA GENT: – Han arribat els guàrdies del duc!
Atacaran el nostre poble!

- (91) RICHARD: – Vosaltres aneu a buscar llenya.
Fa molt fred i hem de fer foc.

Quan van tenir la llenya,
van encendre el foc,
i després van posar-se a menjar.

Tot i haver-hi un context amb voluntat clarificadora, i que dóna poques opcions a l'error, pot ocórrer que el lector no obtingui el significat exacte d'algun verb. No obstant això, si comprèn el sentit general de la trama, molt probablement atribuirà al verb un significat aproximat. De vegades aquesta atribució també pot ser errònia. Així ho he pogut observar en l'experimentació de la lectura de les versions provisionals amb alumnes. Les atribucions errònies no tenen conseqüències massa rellevants en aquests dos exemples ni, de manera general, en altres casos. Els lectors podran observar com els guàrdies del duc atacaran (90) el poble en els paràgrafs següents; i també veuran com el foc encès (91), poc després serà apagat.

Els adjectius

Gairebé tots els 62 adjectius són probablement coneguts pels lectors. Dels probablement desconeguts, n'hi ha que expliquen algunes qualitats dels personatges, però no són crucials per seguir la trama (92, 93 i 94). En canvi, d'altres sí que defineixen característiques significatives, que cal comprendre bé per poder entendre l'acció: llavors el text utilitza una simple definició (95), o són situats en un context, mitjançant el qual el lector pot deduir-ne el significat (96).

AVALUACIÓ (19)

Assassins, bo, bonic, difícil, dolent, honest, igual, important, intel·ligent, lleig, mateix, millor, pobre, preciós, ric, segur, simpàtic, últim i valent.

PROPIETATS FISIQUES (12)

calb, cec, clar, cremat, dolç, fluix, fort, fosc, junt, malalt, quiet i sol.

COLOR (8)

blanc, blau, gris, moreno, negre, rosa, verd i vermell.

CARÀCTER (7)

amic, content, feliç, llest, sorprès, tranquil i trist.

DIMENSIÓ (7)

gran, gros, gruixut, llarg, petit, ple i poc

EDAT (3)

jove, nou i vell.

DERIVATS DE VERBS (3)

Obert, tapat i vestit.

POSICIÓ (2)

Alt i baix.

VELOCITAT (1)

Ràpid

- (92) Ets molt bonica. I ets molt valenta.
- (93) Tu ets un bon noi.
Tens el cor bo. Ets dolç i honest.
- (94) No tenia cabells al cap. Era calb.
- (95) RICHARD: – Tranquil. Aquest home no ens veu.
Els seus ulls no veuen res. És cec.
- (96) Són lladres i assassins.
Els homes de la Fletxa Negra maten i roben.

Els díctics, els adverbis i les locucions adverbials

Aquests tipus de mots són ben coneguts pels lectors, a causa de la seva freqüència en l'ús comunicatiu oral de la vida quotidiana. La majoria els són familiars, i formen part del seu inventari lèxic ben adquirit i consolidat. Apareixen de manera abundant en l'adaptació perquè, a més d'estar ben integrats en els coneixements del lector, ajuden a situar l'acció de la novel·la en l'espai i en el temps, i indiquen valorativament la manera com actuen els personatges o com ocorren els fets.

De LLOC

Díctics: *Aquí, allà, a prop, lluny,*

Adverbis: *Amunt, avall, davant, darrere, dins, fora, a baix, a dalt, a la dreta, a l'esquerra, enrere.*

De TEMPS

Díctics: *Ara, després, avui, demà.*

Adverbis: *Aviat, tard, de seguida, aleshores, llavors, encara.*

De MODE

Bé, ben, malament, així i potser.

D'ASPECTE, AFIRMACIÓ I NEGACIÓ

Ja, sí, no.

LOCUCIONS ADVERBIALS

De cop, de cop i volta, en aquell moment.

Interjeccions, marcadors de cortesia i onomatopeies

Com els anteriors, aquests mots també són coneguts pels lectors, a causa de la seva freqüència en l'ús comunicatiu oral de la vida quotidiana, i apareixen de

manera abundant a l'adaptació. De vegades, innecessàriament, com les salutacions, d'altres interjeccions i els marcadors de cortesia.

INTERJECCIONS:

Salutació: *Hola! Bon dia! Bona tarda! Bona nit! Fins demà!*

Sorpresa: *Oh!*

Espant: *Ah!*

Dolor: *Aaaaiiiiiii!*

Afirmació: *Sí!*

Ànims: *Vinga!*

Reny afectuós: *Burro!*

D'altres: *Oi? Sí? I tant! Ui! Ei! Au!*

MARCADORS DE CORTESIA:

D'acord!, sisplau!, gràcies!.

ONOMATOPEIES:

Nang, nang, nang... Xxxxxt!

Aquests mots resulten ben familiars als lectors. La seva presència al text en els diàlegs fan que la llengua escrita es mostri més pròxima als seus coneixements lingüístics. La lectura d'expressions com aquestes (97, 98 i 99) pronunciada per un personatge, acostava encara més la llengua escrita als coneixements i usos lingüístics del lector, tal com també ocorre amb l'ús dels díctics i dels adverbis.

- (97) HOME: – Bon dia Richard! Què fas aquí.
RICHARD: – Bon dia! Vaig al castell.
- (98) RICHARD: – Vinga John! Puja sobre meu,
jo et portaré a sobre.
- (99) L. FOXHAM: – D'acord, Richard. Fins demà! Bona nit!
RICHARD: – Bona nit, lord Foxham!

És cert que no tots els lectors perceben el significat de l'onomatopeia de la campana (100) o de la que convenim per indicar la interjecció de silenci (101). La presència d'aquests mots és una oportunitat perquè aquests lectors, però, hi entrin en contacte, en contextos que permeten deduir-ne el significat.

- (100) Un dia a la tarda, al final de la primavera,
al poble de Tunstall,
la campana del castell va tocar:
CAMPANA: – Nang! Nang! Nang! Nang! Nang!...
- (101) RICHARD: – Xxxxxt! Posa't a terra!
Calla! No facis soroll!

Els articles, els demostratius i els possessius

Són uns altres grup de noms coneguts pels lectors, a causa de la seva freqüència en els usos comunicatius habituals. Apareixen gairebé tots al llarg de l'adaptació. També hi són representats els demostratius de proximitat i de llunyania. Aquests mots, situats en contextos ben definits, no comporten cap dificultat de comprensió en el lector.

ARTICLES:

El, la, els, les.

DEMOSTRATIUS:

*Aquest, aquesta, aquests, aquestes.
Aquell, aquella, aquelles.*

POSSESSIUS:

*El meu, els meus, la meva.
El teu, la teva, els teus, les teves.
El seu, la seva, els seus, les seves.
El nostre, la nostra.
Les vostres.*

Els numerals

Tots són ben coneguts pels lectors, ja que formen part del lèxic curricular, tants els cardinals, com els ordinals, els fraccionaris i els multiplicatius. Com ja he indicat, prefereixo utilitzar l'escriptura literal, més adequada en un context narratiu. En les quantitats superiors a dos-cents, he preferit consignar el format numèric.

CARDINALS

Un, dos, dues, tres, quatre, sis, set, vuit, deu, dotze, tretze, quinze, setze, divuit, vint, trenta, quaranta, cinquanta, seixanta, setanta, dos-cents, 400, 500 i 700.

ORDINALS

Primer, primeres

FRACCIONARIS

Mig, mitja.

MULTIPLICATIU

Doble

Els quantificadors

La categoria dels quantificadors conté mots molt diversos, no tots ben coneguts pels lectors de manera independent. He vetllat perquè els contextos en què apareixen no comportin gaires possibilitats al dubte sobre el seu significat. Aquí també la presència d'aquests mots dóna l'oportunitat al lector de familiaritzar-s'hi, en contextos que permeten fàcilment deduir-ne el significat. Ho podem veure sobretot amb els negatius: *ningú* (102), *res* (103), *tampoc* (104) i *mai* (105), el restrictiu *només* (106) i el distributiu *cada* (107).

INDEFINITS

Alguna, alguns, algunes, cap, ningú, altre, altra, altres, cada, res, tot, tota, tots, totes, cada, tan,

DE GRAU

Poc, gens, prou, tot, tota, tots, cada, tan, més,

FOCALS

També, tampoc, només.

TEMPORALS

Mai, sempre.

D'ALTRES

Molt, molta, molts, moltes, mica.

- (102) BENNET: – Veus alguna persona?
RICHARD: – No, no veig ningú.
- (103) JOANNA: – Escolta'm i calla. No diguis res.
No vull que sir Daniel em senti.
- (104) RICHARD: – Qui sap conduir un vaixell pel mar?
UN HOME: – Jo no!
UN ALTRE: – Jo no. I no sé nedar!
UN ALTRE: – Jo tampoc no sé nedar!
UN ALTRE: – No, jo tampoc!
- (105) ELLIS: – Pots estar tranquil, Richard.
La Fletxa Negra no volarà mai més.
Sir Daniel ja no farà mal.
- (106) RICHARD: – Però, com entrarem a la casa de sir Daniel?
Ell té molts guàrdies,
i nosaltres només som dos.
No podrem fer res!
- (107) UN ALTRE: – Tenim una fletxa per cada home dolent!
Els matarem a tots!

Els pronoms personals

Els pronoms personals forts són d'ús comunicatiu habitual, i no comporten cap dificultat comprensiva per als lectors, els qual identifiquen de seguida a qui representen. En canvi, els pronoms febles, per si sols, aporten una informació sobre els seus antecedents no gens senzilla de localitzar en el text. Malgrat això, l'adaptació els utilitza sovint, ja que l'expressió habitual en llengua catalana també ho fa, tant al davant com al darrere del verb. Fins i tot, apareixen combinats dos pronoms febles. Aquests breus mots no comporten cap dificultat comprensiva en el text, ja que els antecedents són ben pròxims i ben clars, de tal manera que, sense relacionar-los amb l'antecedent, el lector també pot entendre les expressions (108 -112).

FORTS

Jo, mi, tu, ell, ella, nosaltres, vosaltres, ells.

ELS CLÍTICS

Davant del verb: *Em, et, es, ens, us, se, li, hi, ho.*

Combinació de dos: *Me'n, m'ho, me la, t'hi, t'ho, se'n, ens ho, n'hi*

Darrere del verb: *-me,- te, -se, -nos, -vos, -lo, -los, -les, -li, -ho, -hi, -te'n.*

- (108) JOANNA: – Què vol? Ara ve cap aquí...
Què vol fer?
RICHARD: – Amaguem-nos i esperem que passi.
- (109) Richard i Joanna van pujar a la barca.
El cavall també hi va pujar.
- (110) JOANNA: –Jo no em vull casar amb Richard.
SIR DANIEL: –I tant que t'hi casaràs. Jo sóc el teu senyor,
i tu faràs el que jo vull.
- (111) RICHARD: – Aquests són els homes de la Fletxa Negra.
Són molts. N'hi ha més de trenta!
- (112) JOANNA: – Richard! Ets dolent!
Ara ja no vull anar més amb tu.
Me'n vaig sol!

Els pronoms demostratius i indefinits

Els dos pronoms demostratius (*això* i *allò*) són també d'ús comunicatiu habitual en la llengua oral. A l'adaptació són utilitzats en contextos ben transparents i immediats (113), però també en d'altres més genèrics (114). Sempre, però, el lector pot deduir-ne amb facilitat l'antecedent, si ha anat seguint el fil de la narració prèvia. Igual ocorre amb l'indefinit *algú*, que pot tenir una referència cata-

fòrica immediada i clara (115), però que també en algun fragment requereix del lector una atenció més elevada per poder-lo interpretar (116).

DEMONSTRATIUS

Això, allò

INDEFINIT

Algú.

(113) RICHARD: – Té, Àlícia, menja això.

(114) RICHARD: – El paper deia:
"LA QUARTA FLETXA SERÀ PER A SIR OLIVER,
PERQUÈ SIR OLIVER VA MATAR EL PARE DE RICHARD".
Vosaltres dieu que això no és veritat.
Però jo vull saber com va morir el meu pare!

(115) Llavors, algú va tocar el braç de Richard.
Era Joanna.

(116) RICHARD: – Ei, John! Agafa la meva ballesta!
Has de portar una arma.
Ja ve la nit. Algú et pot fer mal!
JOANNA: – Una ballesta per a mi?
Jo no vull una arma.
No sé disparar, i no tinc força.

Les preposicions i les locucions prepositives

Conèixer el significat de les preposicions és necessari per comprendre els sintagmes preposicionals que introdueixen. Ara bé, sovint aquests lectors obvien la lectura d'aquestes petites partícules, sobretot les més breus (*a, amb, cap, de, des, en i per*), perquè concentren la seva atenció en els noms, els verbs i els adjectius, en els quals obtenen significats coneguts. Per aquest motiu, el text intenta que cap d'aquestes preposicions aportí una informació determinant per a la comprensió del sintagma que precedeixen, alhora que vetlla perquè el context condueixi a percebre el seu significat (117-123). Les sis contraccions (*al, als, pel, pels, de i dels*) també són presents a l'adaptació, i no comporten cap dificultat específica. La resta de preposicions i les locucions prepositives aporten per si mateixes un significat més ple, i són d'ús comunicatiu habitual en la llengua oral.

PREPOSICIONS

A, amb, cap, contra, darrere, davant, de, des, dins, durant, en, fins, fora, per, sense, sobre, sota.

LOCUCIONS PREPOSITIVES

A prop de, lluny de, a dalt (de tot), a baix (de tot), al costat de, enmig de.

- (117) Un pagès va preguntar a un altre pagès:
- (118) JOANNA: – Oncle. Puc casar-me amb Richard?
- (119) Els nois corrien molt de pressa.
Primer cap a la dreta, després cap a l'esquerra.
- (120) Richard va dir a l'orella de Joanna:
- (121) Des d'allà, van mirar lluny,
- (122) Richard es va quedar en aquella habitació.
- (123) La casa de sir Daniel tenia la porta oberta,
i sortia fum per les finestres.

Els pronoms interrogatius i exclamatius

Els pronoms interrogatius i exclamatius formen part de les converses orals habituals, i també apareixen molt sovint en el currículum escolar. No tenen, per tant, cap dificultat de comprensió en el lector.

INTERROGATIUS - EXCLAMATIUS

Què, quina, quan, on, per què, quants.

Els pronoms relatius

Aquest tipus de pronoms introdueixen les oracions adjectives, que són analitzades en l'apartat de la construcció de les oracions. No incorporo a l'adaptació el relatiu compost “*el qual*”, en tota seva flexió, ja que s'utilitza poc sovint en la llengua oral habitual.

RELATIUS

Que, què, qui, on, quan.

Les conjuncions

L'adaptació redueix l'inventari de conjuncions, utilitzant només les habituals en la llengua oral i, mitjançant les quals poden construir-se gairebé totes les oracions coordinades i subordinades.

CONJUNCIONS

I, ni, o, però, si, que, quan, doncs, perquè, per a que, com i mentre.

LA CONSTRUCCIÓ DE LES ORACIONS

Ja he anat exposant com el context és el suport bàsic per a la comprensió de l'adaptació a *lectura fàcil* de *La Fletxa Negra*. El lector, tot i conèixer bona part dels mots del text, necessita d'un context aclaridor que l'ajudi a donar contingut als significats que va obtenint. Aquest context està format per oracions amb unes determinades característiques que col·laboren a la seva millor comprensió, sense reduir la diversitat i la riquesa de les estructures lingüístiques de què disposa la llengua catalana. Com es veurà, la narració adaptada conté gairebé tots els tipus d'oracions coordinades i subordinades, però s'autoimposa uns límits derivats del nivell d'ús i coneixements sobre la llengua catalana que tenen els lectors. Això és possible perquè la construcció de les oracions té en compte uns paràmetres que permeten una millor obtenció de significats en aquestes persones que encara no disposen d'una competència suficient per comprendre els textos estàndards.

Descric, tot seguit, les principals característiques que he tingut en compte en la redacció del text, considerant les *Directrius per a materials de lectura fàcil* (Tronbacke, 1999) i les dades obtingudes en l'experimentació de la lectura de les primeres versions provisionals, efectuades pels vuit alumnes.

L'oració simple

És el tipus utilitzat amb més freqüència a l'adaptació, generalment redactada amb la presència explícita del subjecte i el verb. Intenta seguir l'ordre que segueixen els constituents de les oracions en llengua catalana: primer el subjecte, incloent, si s'escau, els complements; i després el verb, afegint-hi també, si s'escau, els seus complements. Els períodes de dos o tres anys que els lectors han tingut contacte amb la llengua catalana els ajuda a obtenir millor els significats de les oracions si els seus constituents estan disposats en aquest ordre (124-129).

- (124) El duc va agafar la trompeta
- (125) Richard va llegir el paper en veu alta.
- (126) Appleyard era un home vell.
- (127) Richard i l'home van caminar tot el dia.
- (128) La casa de sir Daniel tenia una escala a dins.
- (129) Els altres quaranta guàrdies veniu amb mi.

De vegades, el subjecte o el verb és el·líptic, però el lector el dedueix per la seva proximitat (130) o per altres elements contextuals, com el pronom reflexiu que el precedeix (131), o perquè no hi ha possibilitats de confusió (132) o aquest ordre s'altera (133 i 134). Mentre d'altres, quan pot generar-se confusió sobre qui és el subjecte de l'acció, es reitera el nom repetidament, evitant de deixar-lo el·líptic o de consignar pronoms que podrien fer perdre el fil narratiu al lector (135 i 136). Això no representa cap problema afegit al lector, ans al contrari, ja que tots els que han llegit l'adaptació manifesten explícitament que els va bé disposar d'aquesta referència constant, per entendre millor el text. Les decisions sobre la conveniència d'uns o altres usos vénen sempre determinades per la claredat i transparència informativa que ofereix el text.

- (130) Richard va seguir caminant pel bosc,
Joanna també.
Anaven de pressa.
- (131) JOANNA: – Jo no conec Richard,
i no em casaré amb ell!
- (132) Llavors Richard va pujar a l'arbre més alt.
Quan va arribar a dalt de l'arbre, va mirar tot el bosc.
Va veure la llum d'un foc, molt lluny.
- (133) Van morir alguns homes.
- (134) A nosaltres no ens faran res.
- (135) Joanna va marxar corrent, amb la ballesta de Richard.
Richard va córrer darrere de Joanna.
De seguida Richard va atrapar la noia,
i ella va caure a terra.
- (136) Joanna va despertar-se.
RICHARD: – John, com estàs? Mira, és sir Daniel!
Joanna no va dir res.
A Joanna no li agradava gens sir Daniel.
Sir Daniel va obrir la seva bossa.

Les oracions coordinades

Les oracions coordinades copulatives amb presència de la conjunció *i* són abundants al text adaptat (137-141), i no comporten cap entrebanc al lector, que coneix el significat de les conjuncions *i* i *ni* que les uneixen.

- (137) JOANNA: – Escolta'm i calla. No diguis res.
- (138) RICHARD: – Segueixes el camí, i arribaràs al riu.
- (139) JOANNA: – Sir Daniel és dolent i té por.

(140) No va sentir ni va veure res.

(141) Ni Richard ni els guàrdies no va poder seguir-lo

Només hi ha un oració disjuntiva (142), la qual no presenta cap dificultat de comprensió, perquè la conjunció *o* també és ben coneguda. Com l'adversativa *però*, que és utilitzada més de seixanta vegades, probablement a causa de la mateixa diversitat de situacions dialèctiques que produeix la narració (143 i 144).

(142) RICHARD: – I tu, Àlícia, què fas? Et quedes o véns?

(143) Van anar amb la barca cap a l'altre costat del riu.
Però, quan estaven al mig del riu,
la barca va xocar amb una pedra molt gran.

(144) Joanna va marxar. Molt enfadada.
Però només va caminar deu passos, i va parar-se.

Tant el punt com la coma actuen també com a nexes coordinants copulatius o adversatius, que uneixen oracions simples. Encara són més freqüents que la conjunció *i*, i enllacen contínuament les informacions que el text va donant des de la veu del narrador (145), o amb la veu dels personatges (146). De vegades, aquests signes de puntuació substitueixen també altres nexes subordinants. Observem el fragment (147) que podria ser expressat amb la presència d'algunes conjuncions (148).

(145) L'home va portar el vaixell lluny de la platja.
Ara les fletxes dels guàrdies de sir Daniel
ja no arribaven al vaixell.

Llavors va començar a ploure.
El vent era molt fort.
L'aigua del mar es movia molt.
Les onades eren molt altes.
El vaixell també es movia molt.

(146) RICHARD: – Surt de la casa.
Vés pel camí de la dreta.
Segueixes el camí, i arribaràs al riu.
Allà trobaràs un home amb unes barques.
Pregunta-li a ell.
Vigila molt, que encara ets un nen!

(147) RICHARD: – Estigues tranquil John.
Els homes de la Fletxa Negra no ens faran mal.
Ni a tu, ni a mi.
Els volen matar Bennet, sir Oliver i sir Daniel.
A nosaltres no ens faran res.

Però és millor que no ens vegin.
Ara calla.
Escoltem què diuen.

- (148) RICHARD: – *Estigues tranquil John,*
perquè els homes de la Fletxa Negra no ens faran mal,
ni a tu, ni a mi.
Perquè ells volen matar Bennet, sir Oliver i sir Daniel.
I a nosaltres no ens faran res.
Però és millor que no ens vegin.
Per tant, ara calla,
i escoltem què diuen.

Les oracions subordinades

És obvi que la subordinació comporta un increment de les dificultats en la comprensió, ja que les relacions entre els mots esdevenen més complexes. El text adaptat les necessita perquè la simple successió d'oracions coordinades no permet comunicar el contínuum de fets que se succeixen.

Les **oracions substantives o completives** que hi ha a l'adaptació van precedides de verbs coneguts pels lectors en situacions orals comunicatives habituals: *dir* (149), *voler* (150), *saber* (151), *pensar* (152), *agradar* (153), *veure* (154), *sentir* (155) o *semblar* (156). Saben bé el significat d'aquests verbs i, per tant, entenen el contingut de l'oració subordinada que introdueixen, i la relacionen amb ell. Ara bé, sovint el verb ha d'anar necessàriament en subjuntiu (157) o condicional (158), i convé recórrer a suports contextuals que ajudin a la comprensió. Hi ha un sol ús de la conjunció *si* (159).

- (149) GUÀRDIA: – Sir Daniel diu que avui dormiràs a l'habitació de l'últim pis.
- (150) RICHARD: – Escolteu: comença una nova guerra. Sir Daniel vol que tots els homes vagin a la guerra.
- (151) JOANNA: – Però ja saps que no sóc una noia!
- (152) Van pensar que estaven a prop d'un poble.
- (153) JOANNA: – a mi no m'agrada que els homes matin.
- (154) Després va veure que venien molts guàrdies.
- (155) Va sentir que algú trucava a la porta.
- (156) RICHARD: – Sembla que tinguis dotze o tretze anys, no setze.
- (157) El duc va cridar cinquanta guàrdies, i els va dir que anessin amb Richard.

Richard i els cinquanta guàrdies van sortir de Shoreby.
Anaven a cavall i portaven armes.

- (158) L. FOXHAM: – Sí, Richard. Ja estic bé.
Et vaig dir que no em moriria,
i ja veus que estic viu.
- (159) BENNET: – Doncs mira bé el bosc,
vigila si veus algú.

Les **oracions adjectives o de relatiu** són força freqüents, sobretot les introduïdes pel pronom *que* (160 i 161). També formen part de l'expressió comunicativa oral. L'antecedent és immediat, i al lector no li resulta massa difícil relacionar-lo, o potser ometen la lectura del pronom, ja que gràcies als altres mots més plens, obtenen igualment el significat. En qualsevol cas, cal aportar ajut del context. El relatiu *on* també és necessari en la narració. El lector ja sap que té un significat de lloc, i això li permet descobrir fàcilment el significat (162 i 163). De manera semblant ocorre amb relatiu de manera *com* (164)

- (160) Llavors, Bennet va veure un home que corria pel bosc.
- (161) Richard, que estava al costat de Joanna,
a dalt de l'arbre, li va dir a l'orella:
- (162) Richard no sabia on estava Joanna.
- (163) El van portar a la casa on vivia Ellis.
- (164) RICHARD: – No em vol dir com va morir el meu pare.

Finalment, l'adaptació conté **oracions adverbials causals** (165 i 166) introduïdes per la conjunció *perquè*, coneguda en els primers contactes amb la llengua catalana, ja que va lligada a la forma habitual oral de la interrogació causal. Aquest tipus d'oració no ocasiona cap dificultat de comprensió, com tampoc les **finals**, que utilitzen la mateixa conjunció (167), o la preposició *per* (168). També el lector enten bé els dos termes de les oracions **condicionals** (169), precedides per la conjunció *si*, de la qual també coneixen el significat. Les subordinades **temporals** lligades a la conjunció *quan* (170 i 171), corresponen a la fórmula interrogativa temporal, que és interioritzada també en els primers contactes amb la llengua. No és tan freqüent l'ús oral de la conjunció *mentre* (172), però el text no deixa possibilitat a la confusió. El text només conté una oració **comparativa** (173) d'estructura més complexa, ja que apareixen dos termes,

cadascun introduït per una conjunció. Els lectors poden entendre-la correctament, ja que els mots *ser*, *bo*, *com* i *pare* formen part del lèxic conegut.

- (165) Li sortia molta sang de la cara,
perquè una fletxa li havia passat molt a prop d l'ull.
- (166) ALÍCIA: – I jo també estic molt contenta amb Richard,
perquè m'ha salvat.
- (167) SIR DANIEL: – La portaràs al castell,
perquè sir Oliver la llegeixi.
- (168) Va demanar un llit per dormir.
- (169) SIR DANIEL: – Si no em portes les 200 lliures la setmana que ve,
ja saps què et passarà.
- (170) Quan es van despertar, sortia el sol.
- (171) Ellis estarà molt content quan el vegi.
- (172) Mentre caminaven, Richard va dir a Joanna [...]
- (173) LORD FOXHAM: – Tu has de ser tan bo com el teu pare.

No hi ha, a l'adaptació, oracions **consecutives** introduïdes per conjunció. Sí que n'hi ha, dins el discurs narratiu o expressiu dels personatges, oracions enllaçades de manera consecutiva amb l'anterior (174). La pausa marcada pel punt substitueix el nexa, oferint de manera més simple la mateixa o aproximada informació, i exigint menor esforç lector. Podem veure, amb l'exemple, les relacions semàntiques entre les oracions (175). La narració no conté tampoc cap oració **concessiva**, tot i que l'adverbi *encara* hi és present en diverses ocasions. La idea que expressa una oració concessiva també pot ser comunicada de manera similar amb una adversativa, que resulta més clara a aquest lector. Per exemple els fragments (176 i 178) podrien haver estat redactats com a oracions concessives (177 i 179).

- (174) Els guàrdies de sir Daniel ja no podien guanyar la batalla.
Van marxar de Shoreby.
Havien perdut.
La batalla s'havia acabat.
- (175) *Els guàrdies de sir Daniel ja no podien guanyar la batalla.*
i, per tant, van marxar de Shoreby.
Havien perdut.
i, per tant, la batalla s'havia acabat.
- (176) Joanna va començar a plorar. Estava trista i enfadada.
Però va callar. No va dir res més.

- (177) *Joanna va començar a plorar. Encara que estava trista i enfadada, va callar. No va dir res més.*
- (178) Les fletxes van tocar el seu cavall,
i el cavall va caure a terra,
però el guàrdia va seguir corrent, a peu.
- (179) *Les fletxes van tocar el seu cavall.*
I, encara que el cavall va caure a terra,
el guàrdia va seguir corrent, a peu.

Les oracions interrogatives

L'oració interrogativa és molt abundant en l'adaptació, que en conté més de cent cinquanta. Les situacions comunicatives pròximes a la llengua oral que s'expressen a través dels diàlegs ocasionen aquesta presència freqüent i continuada. El lector es troba còmode amb aquest tipus d'oracions que dinamitzen les intervencions dels personatges, ja que coneix el signe convencional que les representa, estan ben contextualitzades, i són generalment de llargada breu, amb resposta que apareix en la intervenció del següent interlocutor (180 i 181). Més excepcionalment, la resposta queda a l'aire, interrompuda per l'acció sobtada que d'esdevé a continuació (182).

- (180) PAGESOS: – Què passa, Richard?
Per què toca la campana?
Richard va explicar-ho:
RICHARD: – Escolteu: comença una nova guerra. [...]
- (181) RICHARD: – [...] I tu, Alícia, què fas? Et quedes o véns?
ALÍCIA: – Vinc amb tu, Richard!
- (182) BENNET: – Corre, Richard! Anem darrere de la casa.
Qui ha disparat aquesta fletxa?

-----**pàgina 7**-----

Bennet i Richard van amagar-se darrere de la casa.

Les oracions exclamatives

L'adaptació conté més de quatre-centes oracions exclamatives. Tampoc no comporten en el lector cap dificultat d'interpretació dels significats, i més aviat l'ajuden a observar visualment la intensitat de les expressions dels personatges, en contextos de sorpresa (183), èmfasi (184), desencant (185), ordre (186), advertiment (187), dolor (188)... Aquestes oracions també aporten un

major dinamisme als diàlegs, sense que el lector hagi d'abocar cap esforç afegit en la recerca de significats.

- (183) RICHARD: – Oh! Ara ho entenc!.
Tu no ets un noi!
Tu ets la Joanna!!!
- (184) JOANNA: – M'agrades molt, Richard!
- (185) RICHARD: – Aquí no hi ha cap porta!
- (186) SIR DANIEL: – Obre la porta ara mateix!
- (187) TENIM UNA FLETXA NEGRA
PER A CADA HOME DOLENT!!!
- (188) APPELYARD: – La fletxa em fa molt mal!
Aquesta fletxa m'ha matat!

La negació

L'expressió de situacions negatives és també abundant en les intervencions dels personatges, i també en la veu del narrador. El lector està ben familiaritzat amb l'ús oral de la negació, que al text sempre apareix en posició immediata-ment preverbal (189), de vegades amb el pronom feble necessàriament intercalat (190).

- (189) No veien res. Tot era fosc i negre.
- (190) BENNET: – No em coneixes?
Sóc Bennet!

Les perífrasis verbals

La perífrasi d'obligació, freqüent en els usos comunicatius orals, també apareix sovint al text, en els diàlegs (191-193). En canvi, el text evita del tot la perífrasi de probabilitat, a causa de la seva complexitat. D'altres perífrasis no comporten especials dificultats per a la comprensió, i també són usades reiteradament: *estar* + gerundi (194 i 195), *seguir* + gerundi (196 i 197), *continuar* + gerundi (198), *poder* + infinitiu (199, 200), *voler* + infinitiu (201 i 202) i *saber* + infinitiu (203 i 204).

- (191) RICHARD: – John, si véns amb mi, has de callar.
- (192) ELLIS: – Hem de marxar lluny d'aquí! I de seguida!
- (193) JOANNA: – Ara hem d'anar a sopar.
- (194) Unes cadires i una taula estaven cremant.

- (195) Van veure que estava treballant al seu hort.
- (196) Richard va seguir menjant.
- (197) Richard i Joanna van seguir caminant.
- (198) Bennet va continuar parlant.
- (199) BENNET: – Appleyard no pot parlar!
- (200) ELLIS: – Pots estar tranquil, Richard!
- (201) RICHARD: – Jo vull saber com va morir el meu pare!
- (202) RICHARD: – On vols anar ara?
- (203) RICHARD: – John, ajuda'm! Jo no sé nedar! M'ofego!
- (204) RICHARD: – Qui sap conduir un vaixell pel mar?

La flexió nominal i verbal

El text manté la variabilitat pròpia de la flexió de gènere, nombre i persona pròpia de la llengua catalana, i habitual en la llengua oral. En canvi, restringeix l'ús dels temps verbals, pel que fa al futur (205 i 206), al pretèrit imperfecte de subjuntiu i al condicional (207 i 208), ja que els seus morfemes aporten informacions temporals que s'allunyen de la contingència en què succeeix l'acció que s'està narrant. En aquests casos, la presència d'un díctic temporal com *demà* (206) o el context donen suport per a la comprensió de les oracions.

- (205) L'HOME: – No, no, senyor! No em matis.
Demanaré diners als meus amics,
I et donaré 200 lliures.
- (206) RICHARD: – Demà, a les nou de la nit,
els teus guàrdies i els meus homes
pujarem en un vaixell molt gran.
I atacarem la casa de la platja.
- (207) RICHARD: – Si fosis una noia, series molt bonica, John!
Series una noia preciosa!
- (208) El duc va cridar cinquanta guàrdies,
i els va dir que anessin amb Richard.

ORGANITZACIÓ DEL TEXT. PRINCIPIS I TÈCNIQUES

Adaptar a *lectura fàcil* un text narratiu de llargues dimensions, com la novel·la *La Fletxa Negra*, requereix seleccionar els episodis que hi constaran, els personatges que hi intervindran, els espais on se situarà l'acció i, posteriorment, reorganitzar el seu contingut, pensant en els interessos i les capacitats del lector destinatari. Convé efectuar aquestes tasques abans d'iniciar pròpiament la redacció del text. O, si més no, mentre es redacta la primera versió provisional és imprescindible tenir en compte tots aquests aspectes sobre el contingut.

Tractant-se d'un lector no prou competent, que ha de posar molt esforç en l'activitat lectora, cal construir un text que li resulti no sols accessible, atenent les seves capacitats, sinó també ha de motivar-lo a continuar llegint. La història ha de ser engrescadora, amb dosis de suspens i intriga, i remarcant els aspectes que poden resultar més pròxims o interessants al lector destinatari. Els personatges han d'estar molt definits, i han de ser poc complexos. Els espais, quants menys n'hi hagi, millor.

En tot cas, convé pensar en un lector que, mentre llegeix la narració, va veient de manera consecutiva les imatges de l'acció com si es tractés d'una pel·lícula. Tot el que passa, o quasi tot, ha d'estar explicat i explicitat en el text. Pas a pas, de manera ordenada, consecutiva i cronològica. Una darrera l'altra. Convé no pressuposar que el lector dedueix els passos intermedis.

La situació temporal i espacial

L'adaptació de *La Fletxa Negra* s'inicia exposant al lector les coordenades espacials i temporals en què succeeixen els fets que s'hi narren (209 i 211), i l'informa sobre les principals característiques històriques, comparant elements propis de l'actualitat amb el temps medieval, en què succeix l'acció (210), per tal que pugui imaginar l'ambient i la manera de viure dels personatges, i l'acció que s'anirà desenvolupant. També s'adreça directament al lector, indicant-li el nom del personatge central i el títol de la novel·la (212).

(209) Ara fa més de 500 anys.
Era l'any 1460.
A Anglaterra.

- (210) No hi havia electricitat.
Ni televisió, ni ràdio, ni telèfon, ni mp3...
No hi havia cotxes, ni motos, ni bicicletes.
- (211) Els homes i les dones treballaven de pagès,
al camp i al bosc.
Vivien en pobles petits, al costat d'un castell.

Als castells hi vivien senyors molt rics,
amb la seva família.
Els pobles, els camps i els boscos eren del senyor.

Els homes i les dones
havien de fer les coses que el senyor volia.

- (212) Ara tu comences a llegir una novel·la,
que es diu "La Fletxa Negra".

Aquesta novel·la explica les aventures,
d'un noi que es diu Richard.
Tu llegiràs les coses que li passen a Richard.

De seguida el text exposa la intriga inicial (213), a diferència de la novel·la original, on prèviament el narrador ha ofert una extensa i detallada descripció del poble de Tunstall i les seves rodalies. L'adaptació sacrifica aquesta informació, com moltes d'altres al llarg del llibre, que serien incomprensibles i feixugues en aquest lector. Només fa una brevíssima descripció d'alguns detalls, perquè pugui imaginar-se l'ambient en què succeirà l'acció (214). A partir d'aquí, cada vegada que els fets es traslladen a un nou indret, se'n fa una referència ben explícita, i també queda consignat explícitament el pas del temps (215-220).

- (213) Un dia a la tarda, al final de la primavera,
al poble de Tunstall,
la campana del castell va tocar:

CAMPANA: – Nang! Nang! Nang! Nang! Nang!...

Va tocar més de deu minuts.

- (214) Tunstall era un poble petit,
tenia només quaranta cases de fusta.

El pont tenia un riu a sota i un camí a sobre.
El camí anava al castell de Tunstall.
Sir Daniel vivia al castell de Tunstall.
Sir Daniel era el senyor d'aquell castell.

- (215) Bennet i Richard volien parlar amb Appleyard,
i van anar a casa seva.

- Quan van arribar a casa d'Appleyard,
van veure que estava treballant al seu hort.
- (216) Sir Daniel estava fora de Tunstall,
en una casa, a la muntanya.
Era de nit. Ja eren les dues de la matinada.
Feia fred.
Sir Daniel estava assegut en una cadira,
al menjador de la casa, a prop del foc.
- (217) Van estar caminant mitja hora.
Richard portava Joanna sobre les espatlles.
- (218) Richard i Joanna estaven dalt de l'arbre.
Eren les dotze del migdia
i feia una mica de calor.
- (219) Van passar els dies i les setmanes.
Va passar la primavera, l'estiu i la tardor.
Va arribar l'hivern. Era el mes de gener.
- (220) Eren les sis del matí,
El sol ja havia sortit.
Richard anava pel bosc.
Caminava cap al castell de Tunstall,
sobre el seu cavall.

L'adaptació simplifica i redueix els indrets on transcorre la narració, per tal que el lector pugui situar-se millor en l'espai fictici, mentre manté quasi intacte el temps en els dos períodes de la novel·la: sis dies d'un mes de maig i la primera setmana del següent gener.

Els personatges

Com el protagonista, tots els altres personatges apareixen molt simplificats a l'adaptació. Les condicions lingüístiques de la redacció exigeixen unes limitacions en l'extensió del text, que impedeixen mostrar la riquesa de matisos de cada personatge. De sir Daniel destaco la seva dolenteria, situant-lo com a clar antagonista, però evitant els seus trets irònics i sorneguers, que podrien fer-lo aparèixer com a relativament simpàtic davant del lector. Joanna (i John) només es manifesta en les seves relacions amb Richard, sense cap altre tret de caràcter. Sir Oliver queda reduït a fidel servidor de sir Daniel, sense esmentar que sigui capellà, ni el seu aprecí per Richard. Tampoc Bennet té aquest benefici, tot i que en la novel·la apareix dues vegades aconsellant el noi de malfiar-se de sir Daniel i sir Oliver. Alícia apareix com a amiga de Joanna, que l'ajuda, però que també provoca Richard, intentant de festejar-lo. A l'adaptació només apa-

reixen, i molt breument, quatre personatges més: Appleyard, que és la primera víctima de la Fletxa Negra i, amb el seu assassinat, es desencadena la trama; Ellis, cap de la colla, que finalment mata sir Daniel; lord Foxham, oncle de Joanna, el qual participa, al costat de Richard, en l'aventura del vaixell; Lawless, home de la Fletxa Negra, que pilota el vaixell i després acompanya Richard disfressats de monjos; lord Shoreby, l'amic de sir Daniel, que és assassinat en la mateixa cerimònia del seu frustrat casament amb Joanna; lord Risingham, que ajuda Richard a desempellegar-se de sir Daniel després de l'assassinat de lord Shoreby; finalment, el duc de Gloucester, que comanda les tropes que ataquen el poble de Shoreby, i ajuda el protagonista en el tram final de la novel·la.

Dels més de vint-i-cinc personatges de la novel·la, només aquests onze són presents a l'adaptació, perquè tenen una relació directa amb la trama principal, i van acompanyant les diverses aventures del protagonista. Alguns dels altres personatges intervenen molt puntualment. Llavors ho fan amb noms genèrics com *una dona, un home, un guàrdia, una noia, un home de la Fletxa Negra, la gent...* Fins i tot, els esmentats Lawless i lord Risingham no apareixen amb els seus noms propis, per tal d'evitar-ne al lector un inventari excessiu. Al text adaptat, Lawless és *un home de la Fletxa Negra* i lord Risingham *un senyor important*.

L'acció

L'adaptació ha eliminat aquells ingredients de la novel·la més complexos d'entendre, evitant així que esdevingui un text feixuc per a aquest lector. Richard és, com a la novel·la original, el protagonista de tota l'acció. Però, així com en la novel·la, seguint un procés iniciàtic, és finalment armat cavaller pel futur rei, aquí el fil narratiu se centra exclusivament en les seves aventures al costat de Joanna, des del moment que la coneix fins que descobreix que és una noia, i el seu afany posterior per casar-s'hi. En aquest camí d'intrigues, topa amb sir Daniel, el seu tutor, que queda dibuixat com a manifestament antagonista, el qual esdevé el seu enemic declarat, quan sap que vol matar-lo a ell com havia matat el seu pare. Al costat de la colla de la Fletxa Negra, lluita per alliberar Joanna de les seves mans. El destí de sir Daniel, de Richard i de Joanna guien l'interès del lector fins al final del llibre. L'adaptació utilitza aquesta

línia argumental central, incorporant-hi diversos elements adjacents de la novel·la que ajuden a mantenir l'atenció i l'interès del lector, mentre expliquen els fets que ocorren al protagonista.

L'adaptació conserva el rerefons bèl·lic, sense esmentar però els bàndols de la Guerra de les Dues Roses, per la qual l'adaptació passa de puntetes: sintetitza els tres capítols que ocupa a la novel·la la fictícia batalla de Shoreby en dues o tres pàgines, on són mostrats breument els horrors de la guerra i el paisatge posterior a la batalla. A més d'evitar els detalls cruentos que Stevenson col·loca dins els episodis bèl·lics, l'adaptació tampoc no inclou altres moments que denoten violència i crueltat, força presents al text. Només hi conserva els estrictament necessaris per mantenir la coherència de la trama, com les morts d'Appleyard, Bennet i sir Daniel. També manté una única escena de les diverses en què el protagonista manifesta actituds de violència, i queda justificada per una dubtosa defensa pròpia.

Aquest quadre mostra sintèticament la relació entre les dimensions de la novel·la i l'adaptació. Pot observar-se, per exemple, com l'adaptació dedica quasi una cinquena part d'extensió al pròleg, on es desencadena la trama, o com s'expandeix el capítol "*Nit als boscos: Nick i Joanna*", en què es retroben els dos protagonistes. De manera contrària, els capítols de contingut més violent, dedicats a la *batalla de Shoreby* o el titulat "*Lluita en la nit*", s'han abreujat considerablement.

CAPÍTOLS DE LA NOVEL·LA ORIGINAL		Pàgines de l'adaptació
PRÒLEG - John Tot-ho-arregla		1 a 13
LLIBRE I - Els dos nois		
CAPÍTOL I	De bon matí a Kettley	14 a 20
CAPÍTOL II	Al pantà	
CAPÍTOL III	La barca del pantà	23 a 25
CAPÍTOL IV	La colla del bosc	26 i 27
CAPÍTOL V	"Sanguinari com un caçador"	28 a 30
CAPÍTOL VI	Al final del dia	31 i 32
CAPÍTOL VII	L'encaputxat	33 a 36
LLIBRE II - El castell		
CAPÍTOL I	Dick fa preguntes	37
CAPÍTOL II	Els dos juraments	37 a 39
CAPÍTOL III	L'habitació de sobre la capella	39 a 42
CAPÍTOL IV	El passadís	42 a 44
CAPÍTOL V	Com Dick canvia de bàndol	44 a 47

LLIBRE III - Lord Foxham		
CAPÍTOL I	La casa de la platja	48
CAPÍTOL II	Lluita a la nit	Cap
CAPÍTOL III	La creu de pedra al camí	48 i 49
CAPÍTOL IV	El vaixell <i>Bona esperança</i>	50 a 54
CAPÍTOL V	El vaixell <i>Bona esperança</i> -continuació	
CAPÍTOL VI	El vaixell <i>Bona esperança</i> -conclusió	
LLIBRE IV - La disfressa		
CAPÍTOL I	L'amagatall	55 i 56
CAPÍTOL II	A casa dels meus enemics	56 i 57
CAPÍTOL III	L'espia mort	58
CAPÍTOL IV	A dins de l'església	59 a 61
CAPÍTOL V	El comte de Risingham	62
CAPÍTOL VI	Arblaster torna	Cap
LLIBRE V – El geperut		
CAPÍTOL I	La trompeta sorollosa	63
CAPÍTOL II	La batalla de Shoreby	64 i 65
CAPÍTOL III	La batalla de Shoreby -conclusió	
CAPÍTOL IV	El saqueig de Shoreby	66 a 68
CAPÍTOL V	Nit als boscos: Alícia Risingham	69 i 70
CAPÍTOL VI	Nit als boscos: Dick i Joanna	71 a 75
CAPÍTOL VII	La revenja de Dick	76 i 77
CAPÍTOL VIII	Conclusió	78

Alguns principis i algunes tècniques

Les dades obtingudes de l'elaboració interactiva d'aquesta adaptació de *La Fletxa Negra* permeten definir alguns principis d'estil i organització del text, que sorgeixen de les propostes de la *lectura fàcil*, i que han estat ratificades, matisades i incrementades, gràcies a l'experimentació amb els alumnes. Aquests principis han guiat la versió definitiva del text.

CADA PÀGINA, UN EPISODI

L'adaptació presenta una escena o una acció amb sentit complet a cada pàgina, incorporant algun element de suspens al final, per tal que el lector trobi interessant prosseguir la lectura a la pàgina següent. Aquest format regular manté uniformitat i dóna ritme a la lectura continuada del text, com el format clàssic del còmic, que considera cada pàgina com un episodi amb sentit narratiu propi. Cada pàgina tanca un moment i n'obre un altre. Té un acabament no del tot complet, que anima el lector a seguir llegint. Aquesta tècnica permet la fragmentació ordenada i organitzada de la narració, i és un suport per a aquests lectors, ja que els prepara per la recerca d'informació en un espai delimitat. Sa-

ben que llegint la pàgina següent, coneixeran com continua el que han llegit abans, i saben que hi llegiran alguna cosa amb sentit propi.

L'adaptació utilitza aquesta tècnica en totes les seves pàgines, construint situacions prèvies de suspens en l'aparició inicial i presentació d'alguns personatges (221), o en la lectura de l'escrit de la Fletxa Negra que Richard veu enganxat a la porta de l'església (222), o en l'efecte que causaran les paraules irades de sir Daniel (223), o les paraules ansioses de Joanna (224). De manera més habitual, el final de cada pàgina deixa a mitges una acció que necessàriament ha de continuar amb una altra (225-230), provocant en el lector l'interès de passar la pàgina per saber-ne l'acabament.

(221) Aleshores, van sentir un altre cavall.

(222) RICHARD: – Mireu. Hi ha un paper enganxat
a la porta de l'església!

Sir Oliver va dir a Richard:

SIR OLIVER: – Agafa el paper, Richard.
Llegeix què hi diu!

Richard va agafar el paper de la porta
i el va llegir.

(223) SIR DANIEL: – El teu pare va morir a prop del castell.
No t'explico res més.
T'ho explicaré quan siguis més gran.
Ara tinc problemes importants!
Calla!

(224) JOANNA: – Tinc por, Richard!
Són els guàrdies de sir Daniel,
que toquen la trompeta.
Segur que em busquen.
Estan molt a prop!
Ajuda'm, Richard! No em deixis sol!

(225) RICHARD: – Corre, John! Marxem de pressa!
JOANNA: – Anem al bosc. Ens amagarem al bosc!

(226) Richard i Joanna van seguir caminant cap al castell.

(227) En aquell moment, va sentir que algú trucava a la porta.
Picava molt fluix:

JOANNA: – Ei, Richard, sóc jo! Obre la porta!

Era Joanna.

(228) Richard i Joanna van empènyer la porta de ferro,
amb molta força.

Richard va ordenar als homes de la Fletxa Negra:

RICHARD: – Dispareu les fletxes contra els guàrdies!

- (229) A les deu del matí,
van arribar a les primeres cases del poble,
i es van quedar quiets allà.
- (230) Richard va parar, i va baixar del cavall.
Al davant, hi havia dos camins.

Els començaments de cada pàgina situen de manera explícita l'escena o l'acció que s'hi narrarà (231-233), repetint de vegades la darrera acció de la pàgina anterior, per recordar-la al lector (234-236).

- (231) Richard i Joanna van posar-se a caminar.
Després de dues hores d'anar per camps i boscos,
van pujar una petita muntanya.
- (232) A la tarda, els dos nois van arribar al castell de Tunstall.
A la porta hi havia sir Daniel i sir Oliver.
- (233) Lord Foxham era en una habitació del vaixell.
Estava al llit. Tenia la cara molt blanca.
- (234) L'home va marxar, amb molta por.
-----**pàgina 16**-----
Quan l'home va sortir del menjador,
el noi de dotze o tretze anys encara estava a terra.
- (235) De seguida Richard va atrapar la noia,
i ella va caure a terra.
-----**pàgina 29**-----
Joanna estava a terra.
Richard li va agafar la ballesta.
Estava molt enfadat amb Joanna.
- (236) Llavors, uns homes van tocar trompetes.
-----**pàgina 60**-----
Quan van sentir les trompetes,
tota la gent va aixecar-se.

ACCIONS ORDENADES I EXPLÍCITES

Convé que el text expressi les accions en l'ordre que es produeixen, evitant de fer salts endavant o enrere. És millor detallar els passos intermedis, que habitualment no s'esmentarien, per tal que el lector pugui imaginar-se, pas a pas, imatge a imatge, els fets que van succeint (237), o que els personatges manifesten (238).

- (237) Aleshores, Joanna va anar a la porta
i va sortir del menjador.
No va fer soroll,
i sir Daniel no va veure com marxava,
perquè estava escrivint la carta.

Al cap de mitja hora,
sir Daniel va acabar d'escriure la carta.
La va donar a Richard,
i li va ordenar que la portés a sir Oliver, al castell.

Richard va sortir de la casa. Encara era de nit.
Va pujar al seu cavall,
i se'n va anar cap al castell,
amb la carta a la butxaca.

- (238) RICHARD: – Joanna. Ara sortirem per aquesta finestra.
Mira: tiro la corda a fora,
i baixarem per la paret de fora del castell.
- JOANNA: – És molt alt. Jo no puc baixar per la corda!
No tinc força!
- RICHARD: – Sí, Joanna. Jo t'ajudo! Baixa per la corda!
- JOANNA: – No, Richard. Tinc por de caure.
Surt tu per la finestra,
i baixa primer, sisplau!
Després baixaré jo.
- RICHARD: – Aguanta'm la ballesta, Joanna.

EXPLICITACIÓ DELS SUBJECTES I OBJECTES DE LES ACCIONS

Convé suposar que el lector destinatari encara no disposa de prou competència per saber atribuir el referent pronominal d'un subjecte o d'un objecte verbal, i en algunes ocasions la seva el·lisió. Per això agraeix que s'explicitin repetidament els noms dels personatges que realitzen les accions (239), o l' objecte (240), o els personatges de qui es parla (241). He comprovat com a aquest lector no li resulta gens feixuga aquesta reiteració. Al contrari: es troba més segur en la comprensió del text. Si els personatges que executen les accions o als quals s'hi refereix romanen indeterminats o indefinits, el lector, en la seva recerca de significats, atribuirà aquestes accions a qualsevol personatge present a l'escena, i no forçosament al que correspon pròpiament.

- (239) A Richard no li van agradar gens
les paraules de sir Daniel.

Ara Richard estava molt enfadat.
Sir Daniel sabia moltes coses,
i no volia explicar-les a Richard.
Això no li agradava.

Sir Daniel també estava enfadat,
perquè Richard li feia aquella pregunta.

Sir Daniel no volia parlar d'això,
no volia explicar a Richard
com havia mort el seu pare

(240) RICHARD: – Què dius, John?

Tots dos anem al castell,
és clar que et veuré.
Tu també estaràs al castell.
El castell és la meva casa,
i tu també podràs viure-hi. Som amics!

(241) UN HOME: – Saps qui és?

L'ALTRE: – Sí! És Richard!

Té mal a la cama!

L'ALTRE: – Està dormint.

Portem-lo a la casa d'Ellis.
Ellis estarà molt content quan el vegi.
Ellis era molt amic del pare de Richard.

PRESÈNCIA CONSTANT DE MARCADORS TEMPORALS I ESPACIALS

El text ofereix continuadament dítctics i marcadors temporals i espacials que ajuden el lector a mantenir la referència sobre on i quan s'està esdevenint l'acció, i permeten que pugui seguir millor el fil narratiu (242 i 243). Vegeu també (216-220).

(242) Richard i Joanna van seguir caminant.

Ella anava sobre el cavall, i ell anava al costat.

Van passar dues hores caminant,

i van arribar al riu.

Al costat del riu hi havia barques i una casa petita.

A la porta de la casa, hi havia un home.

(243) SIR DANIEL: – A dins d'aquesta casa hi ha la Joanna.

Ara entrarem a la casa i la coneixeràs.

Tu et casaràs amb Joanna aquesta setmana.

EL DIÀLEG, UN RECURS VERSÀTIL

En aquest format teatral, el diàleg ja no resulta gens complex per a aquest lector, el qual pot seguir sense dificultats les converses dels personatges i l'expressió dels seus pensaments, identificant fàcilment l'autor de cada intervenció. Els diàlegs aporten major dinamisme a la narració, i el lector pot imaginar l'escena com si es tractés d'una peça teatral. El narrador li explica què passa, i els personatges parlen. La lectura esdevé més comprensible.

L'adaptació aprofita àmpliament el recurs del diàleg. En totes les pàgines hi ha, pel cap baix, la intervenció verbal d'un personatge; i fins n'hi ha algunes en què gairebé totes les línies són ocupades per les seves veus. Ja he exposat com el diàleg és utilitzat per explicar succintament què és la lepra (88), un terme que la novel·la original dóna per prou conegut, i no s'entreté gens a explicar-lo. Com tampoc diu què li passa a una persona cega. L'adaptació fa que sigui un personatge qui ho explica breument (244). Així doncs, en força ocasions els personatges expressen fets o pensaments que en la novel·la són exposats pel narrador (245-247). Fins i tot, algunes vegades el text incorpora diàlegs inexistents a la novel·la, però que resumeixen accions o fets que s'hi narren (248 i 249). El format també és aprofitat per fer més explícit, a través del so onomatopèic, el repic de la campana (250).

(244) RICHARD: – Tranquil. Aquest home no ens veu.
Els seus ulls no veuen res. És cec.
Porta el bastó perquè és cec.

(245) A la tarda, els dos nois van arribar al castell de Tunstall.
A la porta hi havia sir Daniel i sir Oliver.
Sir Daniel va dir a Richard:

SIR DANIEL: – Richard, vine! Ara parlarem amb tu.

(246) Els homes van arribar a la casa d'Ellis,
i li van dir:

HOMES – Hola, Ellis! Et portem Richard.
L'hem trobat al bosc, al costat d'un camí.
Estava dormint a terra i té mal a la cama.

ELLIS: – Deixeu-lo aquí al llit.
Quan es desperti, jo parlaré amb ell.

(247) Richard va pensar:

RICHARD: – Lord Shoreby es casarà amb Joanna?
No pot ser! Jo no ho vull!
Joanna es casarà amb mi!!

(248) El vaixell també es movia molt.
L'home que conduïa el vaixell va dir:

L'HOME: – Vigileu! Hi ha una tempesta!!!

(249) El duc va cridar als seus guàrdies:

EL DUC: – Ara entrarem al poble.
Prepareu-vos per atacar!

(250) La campana del castell va tocar:

CAMPANA: – Nang! Nang! Nang! Nang! Nang!...

ACOMPANYAMENT EN LA LECTURA

Ja he descrit el destinatari de l'adaptació: un alumne d'ESO de llengua no romànica, amb dos o tres anys en contacte amb la llengua catalana, amb competència oral pròxima al nivell Bàsic A2 establert pel *Marc Europeu Comú de Referència* (Consell d'Europa, 2002), i coneixement de l'alfabet llatí. Ara bé, hi ha nois i noies que, tot i haver conviscut amb la llengua catalana durant aquest temps, no disposen de competència lingüística suficient per llegir de manera autònoma i comprensiva el text. Aquestes persones necessiten una altra persona que les acompanyi en la lectura. Pot ser un professor, però també algun company. També pot fer-se la lectura en grup, amb el guiatge i l'ajuda d'un professor. En aquest acompanyament, és bo proposar i reforçar estratègies, com la relectura i la deducció de significats a partir del context, que ajuden a trobar les informacions que permeten entendre'l.

Per a tots els lectors, però sobretot per als menys autònoms, és convenient disposar d'imatges d'alguns objectes propis de l'ambient de la narració, tal com he indicat en l'apartat referit als noms. Aquestes imatges poden obtenir-se directament a través de l'aplicació *Google Images*, mitjà que he utilitzat per extreure'n la selecció que hi ha a l'annex 2.

Coneixements previs a la lectura

La lectura d'aquesta adaptació pressuposa que el lector té informació sobre dues qüestions que poden semblar trivials, però que he comprovat que no tots els destinataris coneixen. Per a alguns, és la primera vegada que obtenen significats a partir d'un text narratiu de ficció de dimensions superiors a una pàgina. Fins i tot en la pròpia llengua. Per això, convé assegurar-se que el lector disposa d'aquests coneixements previs i, en cas contrari, oferir-los-els:

- a) La narració que llegirà es refereix a fets ficticis, encara que estiguin emmarcats dins un període històric. Pot anar bé utilitzar l'analogia de les pel·lícules, dels dibuixos animats o dels contes infantils.
- b) El lector trobarà en el text signes d'interrogació i d'exclamació, així com alguns codis de representació de les exclamacions i onomatopeies. Cal que en sàpiga el significat.

Les dues informacions es transmeten en pocs minuts, i convé que en el moment de proposar la lectura del text, el professor o l'acompanyant confirmi que el lector les coneix.

Vers l'autonomia lectora

L'acompanyament o la lectura compartida amb altres alumnes esdevé imprescindible en els lectors encara no prou competents, ja que els ajuda a assegurar la comprensió, emplenant les possibles llacunes que van apareixent i evitant confusions que es puguin crear. La presència del professor o acompanyant pot assegurar una millor comprensió del text, ja que aquest lector pot cometre fàcilment errors que poden tenir causes de diversa índole, entre les quals remarco aquestes:

- Confusió en la decodificació d'alguns mots.
- Atribució errònia d'accions a personatges.
- Excés de velocitat en la lectura, sense que es produeixi comprensió.
- Dificultats d'atenció o concentració en el lector.
- Actitud de resposta del lector davant les dificultats de comprensió del text.
- Dificultats d'entendre l'ambient i el context general en què succeeix l'acció.

Per tal de comprendre el text de l'adaptació, el lector ha d'esforçar-se a llegir-lo de manera autònoma, amb una lectura interior, silenciosa i individual. Si l'activitat és grupal, se li pot demanar que el torni a llegir després en veu alta. Per comprovar i garantir que el lector va seguint el fil narratiu, convé que expressi, amb les seves paraules, el que ha comprès. Per ajudar-lo en la seva explicació, va bé establir una conversa amb ell sobre el text llegit, tenint-lo al davant. Si li costa expressar-se, se'l pot ajudar iniciant oracions, tal com estan al text, perquè les acabi, o preguntant-li què va passar després o què va contestar un determinat personatge a la pregunta d'un altre. Seguint aquesta dinàmica interactiva, l'acompanyant pot adonar-se de les confusions o llacunes sorgides durant la lectura, i simultàniament pot ajudar-lo en l'adquisició dels significats que li permetin el correcte seguiment.

Vegem-ho, de manera exemplificada, en la transcripció de la conversa posterior a la lectura de la pàgina 57 de l'adaptació, amb els dos primers lectors. Un i altre mantenen una interacció ben diferent amb mi, perquè també em vaig adaptar a la forma amb què es trobaven més còmodes per explicar el que havien llegit. Mentre el primer (251) prefereix respondre les preguntes que jo li faig, seguint fil per randa el text, a l'altre li agrada més expressar un resum del contingut (252). Tots dos demostren una correcta comprensió global, que els permet seguir el fil narratiu i prosseguir la seva lectura.

(251) (*Acompanyant*): Com es deia l'altra noia?

(*Lector*): **Alícia.**

I què era?

Era amiga seva.

Amiga de...

De la Joanna.

La coneixia, Richard?

No.

Des de quan la Joanna no veia Alícia?

Sis mesos.

Què és el primer que li diu la Joanna? Està preocupada? Perquè?

Que tenia molts ganes de veure-la.

I quina notícia li dóna? Demà, què passarà?

Que demà es casarà amb l'home este ...

I Richard li diu que...

Li diu que... es casarà amb mi!

I com ho faran?

No ho sé.

No sabem què passarà, no? Tu ets la noia més...

Més agradable...

Més... bonica. D'on?

D'Anglaterra.

A ella li va agradar molt...

Aquelles paraules que va sentir.

Què feia mentrestant l'Alícia?

Estava ahí. Callava, escoltant i mirava.

Joana el va presentar: és molt amiga meva i li va donar les gràcies, per què?

Perquè l'ha ajudat para... Ella l'ha vist a Richard, i la Joana no sabia que Richard està en la casa. I se'n va la noia, l'Alícia, para decir-le a Joana que Richard està allí.

Com et sembla que Alícia va conèixer de seguida que era Richard? Perquè no li diu en cap moment...

Porque la Joana ja ha hablat de Richard amb ella.

Però, si no el coneixia... No l'havia vist mai... Com és que s'ho va pensar?

Como que no es el guàrdia del sir Daniel, i la primera vez que la ve, i lo ve com el bigote pintat...

I llavors tots tres es van quedar en aquella habitació fins que va arribar l'hora de...

Escoltar, noies... Al menjador a sopar...

Perquè era ja la...

Ha llegat la hora de sopar.

Era la...

Era la nit.

I van anar a sopar. I mentrestant, el noi què va fer?

No. Va pensar.

Per què no va anar a sopar?

Perquè sir Daniel le va a matar!

(252) *(Lector)*: Noia es diu Alícia. Alícia porta lo dice: “Vine aquí”. A Richard: “Abre la puerta”, i Joanna lo dice: “Ai! Hola Richard”. I ell: “Hola Joanna!!! *(amb forta entonació)* “Sir Daniel quiere yo casar lord Shoreby”. Richard lo dice: “No, tu e casar a mi”. Però Joanna también lo dice: “Yo em vull casa a mi *(sic!)*. Però sir Daniel lo dice yo casar lord Shoreby”. P[*a*]raula dice: “Ta ta ta ta ta... Què passa, què tal estáis? Bien...” Llavors Joanna lo dice: “Alicia molt amics a mi”. I ahora està molt tarde, i Alícia i Joanna i Richard està hablando a les vuit amb ... I ahora unes dones gritaban: “Noies, ara ya pots sopar”. I ell va a sopar. I pregunta: “I tu què fas?” I el lo dice: “Yo quedo aquí!”.

BIBLIOGRAFIA

CASSANY, DANIEL (2007) *Esmolar l'eina. Guia de redacció per a professionals*. Barcelona: Empúries

CONSELL D'EUROPA (2002) *Marc europeu comú de referència per a l'aprenentatge, l'ensenyament i l'avaluació de llengües*.
<<http://www6.gencat.net/llengcat/publicacions/marc/>> [en línia] [Data de consulta: 15/07/08]

MESTRES, J.M., I ALTRES (2007) *Manual d'estil. La redacció i l'edició de textos* (2a. ed.). Barcelona: Eumo Editorial / Universitat de Barcelona / Universitat Pompeu Fabra / Associació de Mestres Rosa Sensat.

RANCÉ, LLUÏSA (2005) *Nivell inicial de català A1 - Usuari bàsic per a escolars de 8 a 16 anys* [en línia] [Data de consulta: 15/07/08]
<http://xtec.cat/lic/nouvingut/professorat/documenta/nivell_inicial.pdf>

SOLÀ, JOAN (dir.) [i altres] (2002). *Gramàtica del català contemporani*. (3 vol.). Barcelona: Empúries.

STEVENSON, ROBERT LOUIS (1883) *The Black Arrow*
<<http://www.kellscraft.com/blackarrow/blackarrowcontents.html>> [en línia] [Data de consulta: 15/07/08]

STEVENSON, ROBERT LOUIS (1998) *La Fletxa Negra*. Barcelona: La Magrana (L'Esparver, 78).

TRONBACKE, BROR INGEMAR (1999) *Directrius per a materials de Lectura Fàcil*. [en línia] Barcelona: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya. *Eines per a la biblioteca* (núm. 1). [Data de consulta: 15/07/08]
<http://www.cobdc.org/publica/directrius/lectura_facil.pdf>

